

**M A S A R Y K O V A
U N I V E R Z I T A**

PRÁVNICKÁ FAKULTA

**eGovernment
v České republice
a jeho aktuální vývoj**

Diplomová práce

JAN MÜLLER

Vedoucí práce: JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.

Ústav práva a technologií
Obor Právo

Brno 2023

MUNI
LAW

Bibliografický záznam

Autor:	Jan Müller Právnická fakulta Masarykova univerzita Ústav práva a technologií
Název práce:	eGovernment v České republice a jeho aktuální vývoj
Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.
Rok:	2023
Počet stran:	91
Klíčová slova:	eGovernment, digitalizace, základní registry, veřejná správa, samospráva

Bibliographic record

Author: Jan Müller
Faculty of Law
Masaryk University
Institute of Law and Technology

Title of Thesis: eGovernment in the Czech Republic and its
current development

Degree Programme: Law and Legal Science

Field of Study: Law

Supervisor: JUDr. MgA. Jakub Míšek, Ph.D.

Year: 2023

Number of Pages: 91

Keywords: eGovernment, digitalization, base registers,
public administration, self-government

Anotace

Diplomová práce se zabývá stavem eGovernmentu v České republice. Shrnuje jeho dosavadní vývoj se zaměřením na aktuální i plánované změny. Práce se dále zabývá základními registry veřejné správy, zejména jejich využíváním ze strany orgánů veřejné moci při výkonu veřejné správy a konkrétněji ze strany obcí při výkonu jejich samosprávné působnosti. Na základě zjištěných teoretických poznatků byl proveden výzkum ohledně využívání základních registrů obcemi v praxi. Na základě zjištěných nedostatků jsou navrženy řešení de lege ferenda i doporučení pro praxi.

Abstract

The thesis focuses on the state of eGovernment in the Czech Republic. It summarizes its current development focusing on current and planned changes. The thesis deals with the basic registers of public administration, especially their use by public authorities in the exercise of public administration and more specifically by municipalities in the exercise of their self-governing powers. Based on the theoretical knowledge, research has been conducted on the use of basic registers by municipalities in practice. Based on the identified shortcomings, de lege ferenda solutions and recommendations for practice are proposed.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci a téma **eGovernment v České republice a jeho aktuální vývoj** zpracoval sám. Veškeré prameny a zdroje informací, které jsem použil k sepsání této práce, byly citovány v poznámkách pod čarou a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

V Brně 30. října 2023

.....
Jan Müller

Poděkování

Na tomto místě děkuji JUDr. MgA. Jakubu Míškovi, Ph.D., jakožto vedoucímu mu diplomové práce za odborné vedení, vstřícnost a připomínky a rady během tvorby této práce. Dále děkuji Bc. Janu Valtrovi za jazykovou korekturu diplomové práce a cenné rady a zároveň mu přeji hodně štěstí s dokončením jeho diplomové práce. Dále děkuji své rodině za podporu a Právnické fakultě Masarykovy univerzity za obohacujících pět a půl roku.

Obsah

Seznam tabulek	13
Seznam pojmů a zkratk	14
1 Úvod	15
2 eGovernment	18
2.1 Pojem eGovernmentu	18
2.2 Historie eGovernmentu v České republice	22
2.3 Aktuální vývoj eGovernmentu v České republice	26
2.3.1 Zákon o právu na digitální služby	33
2.3.2 Digitální a informační agentura	34
2.3.3 Legislativa Evropské unie	36
3 Základní registry veřejné správy	38
3.1 Jednotlivé základní registry	39
3.1.1 Registr obyvatel	39
3.1.2 Registr osob	40
3.1.3 Registr územní identifikace, adres a nemovitostí	41
3.1.4 Registr práv a povinností	43
3.2 Informační systém základních registrů, Správa základních registrů a Digitální a informační agentura	44
3.3 Nakládání s údaji ze základních registrů	45
3.3.1 Zapisování referenčních údajů do základních registrů	45
3.3.2 Využívání údajů ze základních registrů	46
3.3.3 Agendový informační systém	50
4 Využívání dat ze základních registrů obcemi	54
4.1 Teoretická východiska	54
4.1.1 Samostatná a přenesená působnost obce	54
4.1.2 Obce a informační systémy veřejné správy	56

4.1.3	Možnosti přístupu obcí k datům ze základních registrů..	57
4.2	Empirická část.....	58
4.2.1	Metodologie a výzkumné metody	58
4.2.2	Vyhodnocení zjištěných dat.....	60
4.2.3	Vlastní úvahy de lege ferenda a pro praxi.....	66
5	Závěr	70
	Použité zdroje	73
Příloha A	Dotazník pro obce	80
Příloha B	Seznam obcí	81
Příloha C	Přehled odpovědí	83

Seznam tabulek

Tab. 1 Využívání agendových informačních systémů	61
Tab. 2 Oblasti, ve kterých dotazované obce nejčastěji využívají agendové informační systémy	62
Tab. 3 Seznam obcí.....	81
Tab. 4 Přehled získaných odpovědí.....	83

Seznam pojmů a zkratk

ISZR	– Informační systém základních registrů
ZISVS	– zákon č. 365/2000 Sb., zákon o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZoPDS	– zákon č. 12/2020 Sb., zákon o právu na digitální služby a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
ZZR	– zákon č. 111/2009 Sb., zákon o základních registrech, ve znění pozdějších předpisů

1 Úvod

Technologie hrají stále významnější roli ve všech aspektech našich životů a čím dál větší část každodenních aktivit probíhá vzdáleně, elektronicky nebo online. Pro moderní stát je proto důležité, aby i on alespoň držel krok s tímto vývojem a přizpůsobil se novým trendům a očekáváním občanů. eGovernment tak zaujímá důležitou pozici v diskuzi o modernizaci veřejné správy. Česko, navzdory výraznému posunu v několika posledních letech, zaostává za evropskými průměry v digitalizaci veřejné správy.¹

„Úřad mají obíhat data, nikoli občan.“ Tato fráze se stala jednou z nejoblíbenějších a nejčastěji opakovaných vět, když přijde řeč na eGovernmentu v Česku.^{2,3,4,5} Stala se i mou inspirací pro tuto práci. Právě na jejím základě se tato diplomová práce konkrétněji věnuje základním registrům veřejné správy, které v sobě obsahují ona „obíhající data“. Základní registry současně představují součást českého eGovernmentu fungující již více než jedno desetiletí, což je doba, která je dostatečně dlouhá na to, aby došlo k jejich efektivnímu užívání. Oněmi úřady, po kterých mají data obíhat, budou pro účely této diplomové práce obecní úřady. Na obce jsem

¹ Evropská komise. Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2022 [online]. *Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2022*. 28. 6. 2022 [cit. 17. 10. 2023].

<https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/88743>

² Hospodářská komora ČR. Obíhat úřady musí data, ne podnikatelé. HK ČR chválí jednotné měsíční hlášení [online]. *BusinessInfo.cz* [cit. 19. 10. 2023].

<https://www.businessinfo.cz/clanky/obihat-urady-musi-data-ne-podnikatele-hk-cr-chvali-jednotne-mesicni-hlaseni/>

³ Ťopek, M. Obíhat úřady budou data, ne podnikatelé. Ministerstva slibují, že je zbaví desítek formulářů [online]. *Hospodářské noviny*. 18. 9. 2023 [cit. 19. 10. 2023].

<https://hn.cz/c1-67244120-obihat-urady-budou-data-ne-podnikatele-ministerstva-slibuji-ze-je-zbavi-desitek-formularu>

⁴ Vláda dala zelenou záměru zákona o správě dat veřejného sektoru. Migrace státních úřadů na jednotnou doménu gov.cz se rozbíhá. [online]. *Digitální Česko* [cit. 19. 10. 2023].

<https://digitalnicesko.gov.cz/aktuality/vlada-dala-zelenou-zameru-zakona-o-sprave-dat-vere/>

⁵ Priority digitalizace [online]. *Deník veřejné správy* [cit. 19. 10. 2023].

<https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6827813>

se rozhodl zaměřit z důvodu velkého počtu těchto subjektů, a protože jsou občanům „nejblíže“.

Samotná diplomová práce je kromě úvodu a závěru členěna do tří kapitol.

První kapitola se bude zabývat eGovernmentem v České republice jako celkem. Budou nastíněny jeho výhody i nevýhody a stručně představen jeho dosavadní vývoj, přičemž důraz bude položen na posun poslední doby. Zmíněny budou projekty zvažované, připravované, ale i odkládané nebo dosud nerealizované. Opomenut nebude ani legislativní základ eGovernmentu, přičemž speciální část bude věnována novému zákonu o právu na digitální služby, jímž byl zřízený nový orgán dohlízející nad stavem digitalizace v Česku – Digitální a informační agentura. I té bude část první kapitoly věnována.

Hlavním tématem druhé kapitoly budou z výše uvedeného důvodu základní registry veřejné správy. Představeny budou jednotlivé čtyři základní registry, Informační systém základních registrů, jejich fungování a úkoly Digitální a informační agentury. Následně bude předmětem zkoumání zapisování a využívání údajů, které jsou v základních registrech vedeny, při výkonu veřejné správy orgány veřejné moci.

Třetí kapitola bude rozdělena na teoretickou a empirickou část. V teoretické části budou poznatky z druhé kapitoly o základních registrech aplikovány na obce, a to v teoretické rovině. Krátká podkapitola bude věnována i přenesené a samostatné působnosti obcí. Empirická část práce bude vycházet z výzkumu provedeném na vybraných obcích. Předmětem výzkumu je zjištění, zda obce efektivně využívají zákonné možnosti pro využívání základních registrů. Závěrečnou kapitolu tvoří i návrhy de lege ferenda, resp. návrhy a doporučení i pro praxi, zabývající se možným zlepšením v oblasti využívání základních registrů v oblasti samosprávy.

Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem obce v České republice při vykonávání své samosprávné působnosti přistupují k údajům, které jsou o občanech vedeny v základních registrech, jak a zda využívají efektivně možnosti, které jim aktuální právní úprava poskytuje. Dílčím cílem práce je také odhalit, jaké jsou případné důvody pro nevyužívání těchto možností, nebo jaké okolnosti v této oblasti znesnadňují výkon samosprávné působnosti, a případně navrhnout změny, které by mohly přinést zlepšení v této oblasti.

Při zpracování diplomové práce je použita zejména metoda analýzy teoretických východisek. Pro empirickou část je použita kvantitativní

metoda v podobě dotazníkového šetření. Získaná data jsou následně pomocí analytické metody analyzována.

2 eGovernment

2.1 Pojem eGovernmentu

eGovernment by se dal coby do češtiny převzatý anglicismus tvořený slovy „electronic“ a „government“ doslovně přeložit jako elektronická vláda. Přestože literatura ani praxe se na jeho jednotné definici neshodnou, vyvěrají ze všech jeho společné znaky.

eGovernment lze nejlépe vymezit ze pohledu občanů jako „*možnost komunikace s institucemi státní a veřejné správy v elektronické podobě*“⁶ nebo z pohledu státu jako „*trval[ou] povinnost veřejné správy zlepšovat vztah mezi občany a veřejným sektorem poskytováním levných a efektivních služeb, informací a znalostí*“⁷, jak uvádí Lidinský v odkaze na definici eGovernmentu podle OSN, kterou následně ještě upravuje a rozšiřuje na „*využívání informačních technologií veřejnými institucemi pro zajištění výměny informací s občany, soukromými organizacemi a jinými veřejnými institucemi za účelem zvyšování efektivity fungování a poskytování rychlých, dostupných a kreativních informačních služeb*“⁸. Ještě širěji vnímají eGovernment Mates a Smejkal, a to jako „*[ú]koly, které se zabývají elektronizací výkonu činnosti veřejné správy nebo [...] orgánů veřejné moci vůbec [a jehož] smyslem a funkcí [je] poskytnout [...] subjektům soukromého práva větší komfort při jednání se státem a jeho orgány*“⁹.

Architektura eGovernmentu ČR na svých stránkách pak uvádí, že eGovernment je „*[m]oderní digitální veřejná správa, využívající k výkonu svých působností digitální infrastrukturu, realizující sadu ICT služeb, které jsou sdílené, vzájemně sladěné, důvěryhodné, propojené, přístupné, bezpečné, dostupné, měřené, efektivní, automatizované a z hlediska uživatelů snadno použitelné.*“¹⁰ Podle definice Evropské unie eGovernmentu je jím „*využívání informačních a komunikačních technologií (ICT) ve veřejné*

⁶ Rukovanský, I., Sečka, P., Gosiorovský, I. *Informatizace veřejné správy*. Strážnice: Veřejnoprávní vzdělávací institut, 2018, s. 13.

⁷ Lidinský, V. *eGovernment bezpečně*. Praha: Grada, 2008, s. 7.

⁸ Ibid.

⁹ Mates, P., Smejkal, V. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006, s. 9.

¹⁰ Slovník pojmů eGovernmentu [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 19. 10. 2023]. https://archi.gov.cz/slovník_egov

*správě v kombinaci s organizačními změnami a novými dovednostmi. Cílem je zlepšit veřejné služby, demokratické procesy a veřejné politiky*¹¹. Vnímat lze taktéž jako souhrn „procesů, umožňující výkon veřejné správy a uplatňování občanských práv a povinností fyzických a právnických osob, realizovaných elektronickými prostředky“¹².

Na základě těchto definic lze eGovernment souhrnně považovat za takový přístup ke správě veřejných záležitostí, v němž veřejné instituce využívají moderní informační technologie a elektronické nástroje za účelem jeho usnadnění a pro usnadnění komunikace s občany.

eGovernment můžeme chápat ve třech základních úrovních, resp. vztazích, přičemž každý z nich je zastoupen jinými nástroji. Prvním vztahem je G2G (Government-to-Government), tedy situace, kdy stát komunikuje a předává si informace se státem. Mezi nástroje spadající pod tento vztah můžeme zařadit například sdílení údajů z registrů veřejné správy. Vztah G2C (Government-to-Citizen) je označením pro komunikaci státu s občanem, G2B (Government-to-Business) pak komunikace mezi státem a podnikatelským subjektem. Cílem nástrojů mířící na tyto vztahy je zvýšit zapojení občanů a podnikatelských subjektů do veřejné správy a umožnit jim činit úkonu vůči státu dálkově.¹³

Mezi základní zásady eGovernmentu formulované Evropskou komisí¹⁴ patří *princip preference elektronizace*. Státy podle něj mají upřednostňovat digitální poskytování služeb a komunikaci tam, kde je to možné, zároveň se ovšem nesmí jednat a způsob výlučný, což vyjadřuje

¹¹ „the use of information and communication technologies * (ICT) in public administrations combined with organisational changes and new skills. The objective is to improve public services, democratic processes and public policies“. Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 26. září 2003 [online]. *EUR-Lex* [cit. 30. 9. 2023]. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/egovernment.html>

¹² Štědroň, B. *Úvod do eGovernmentu v České republice: právní a technický průvodce*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007, s. 12.

¹³ Špaček, D. *eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. C.H. Beck, 2012, s. 6.

¹⁴ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Akční plán EU pro „eGovernment“ na období 2016–2020, Urychlování digitální transformace veřejné správy [online]. *EUR-Lex*. 19. 4. 2016 [cit. 13. 9. 2023]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52016DC0179>

princip elektronizace jako volby. Ta v sobě reflektuje svobodu jednotlivce na a právo na digitální sebeurčení.¹⁵ Stát má ale usilovat o to, aby digitalizované služby využívalo co nejvíce lidí, a to tak, že služby budou uživatelsky přístupné i starším občanům nebo osob s postižením (zejména s vadami zraku).¹⁶ Dále se setkáme se zásadou *once only* („pouze jednou“), která má zbavit občany povinnost dokládat opakovaně totožné údaje tím, že přenáší tuto povinnost na stát a jeho orgány, které mají již získaná data využívat, pokud to není zákonem vyloučeno.¹⁷ Elektronizace zároveň umožňuje prohloubení *principu transparentnosti i otevřenosti* veřejné správy, jelikož rozšiřuje možnosti sledování její činnosti a dohledu nad ní. Neodmyslitelná zásada je *zásada ochrany osobních údajů*, jež zavazuje státy k tomu, aby elektronické služby byly bezpečné a nezneužívaly osobních údajů.¹⁸ Evropská komise dále požaduje, aby digitální služby byly mezi členskými státy provázané za účelem efektivní spolupráce.¹⁹

Jako výhody zavádění eGovernmentu uvádí především časová a finanční úspora, následována zvýšenou rychlostí poskytování veřejných služeb, flexibilitou a kontinuitou. Při správném využívání eGovernmentu pak dochází taktéž k větší transparentnosti veřejné správy, s čím souvisí i rozšíření možností její vnější kontroly.²⁰

Naopak mezi nevýhody bývá řazena vysoká nákladnost vstupních investic, která je však postupem času následně dorovnána výše zmíněnou finanční úsporou.²¹ Předpokladem pro využívání eGovernmentu je ze své podstaty taky internetové připojení. Tato nevýhoda může v dnešní době zdát jako irelevantní, když podle nejnovějších výsledků sčítání

¹⁵ Tuláček, M. *Elektronizace správy daní: právní aspekty*. Praha: Leges, 2020, s. 167.

¹⁶ § 4 zákona č. 99/2019 Sb., zákon o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací a o změně zákona č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Tuláček. *Elektronizace správy daní: právní aspekty*, s. 169.

¹⁸ Ibid.

¹⁹ *Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Akční plán EU pro „eGovernment“ na období 2016–2020, Urychlování digitální transformace veřejné správy*, 2016.

²⁰ Mates, P., Smejkal, V. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*. Praha: Leges, s. 41.

²¹ Ibid.

z roku 2021 má přístup k internetu 83 % domácností. Jedná se o výrazný posun oproti 56 % českých domácností v roce 2010 a vzhledem k zastoupení domácností, ve kterých žijí výhradně senioři, u nichž míra připojení k internetu výrazně klesá, se dá očekávat, že počet domácností s internetovými připojeními nadále mírně poroste.²² Další nevýhodou a zároveň rizikem, které se v poslední době dostává do všeobecného povědomí, jsou kybernetické a bezpečnostní hrozby. Podle pravidelných měsíčních zpráv Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost se počty kybernetických útoků na Českou republiku v posledních měsících pravidelně pohybují nad dlouhodobými průměry.^{23,24,25} Zároveň se objevují také hackerské útoky cílené na konkrétní orgány veřejné moci, které sice nemusí mít ambice získat citlivá osobní data, ale mohou paralyzovat nebo alespoň omezit výkon veřejné správy.²⁶

²² Český statistický úřad. Počítače a internet v domácnostech [online]. *Počítače a internet v domácnostech* [cit. 30. 5. 2023]. <https://www.czso.cz/csu/czso/1-pocitace-a-internet-v-domacnostech-f1de7iri8s>

²³ Kybernetické incidenty pohledem NÚKIB - květen 2023 [online]. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [cit. 20. 6. 2023]. <https://www.nukib.cz/cs/infoservis/aktuality/1968-kyberneticke-incidenty-pohledem-nukib-kveten-2023/>

²⁴ Kybernetické incidenty pohledem NÚKIB za červen 2023 [online]. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [cit. 13. 7. 2023]. <https://nukib.cz/cs/infoservis/aktuality/1980-kyberneticke-incidenty-pohledem-nukib-za-cerven-2023/>

²⁵ Kybernetické incidenty pohledem NÚKIB za srpen 2023 [online]. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [cit. 8. 9. 2023]. <https://nukib.cz/cs/infoservis/aktuality/2006-vydali-jsme-prehled-kybernetickych-incidentu-pohledem-nukib-za-srpen-2023/>

²⁶ Úřad Žďáru nad Sázavou byl po útoku hackerů zavřený pro veřejnost dva dny [online]. *Seznam Zprávy* [cit. 10. 10. 2023]. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/regiony-zpravy-vysocina-kraj-urad-zdaru-nad-sazavou-byl-po-utoku-hackeru-zavreny-pro-verejnost-dva-dny-199999>

2.2 Historie eGovernmentu v České republice

V České republice se s eGovernmentem začínáme intenzivněji setkávat na přelomu tisíciletí. To je dáno jednak zrychlujícími technickými pokroky a zvětšující se dostupností technologií a internetu, ale i společenskými, státními a právními změnami po roce 1989. Kvůli počáteční problémům v podobě nedostatku zkušeností a absence koordinovaného a jednotného přístupu²⁷ nepřinesla však devadesátá léta minulého století výraznější posun. Vytvořen byl sice Úřad pro státní informační systém, který přebíral kompetence Ministerstva hospodářství v oblasti informačních systémů a který byl prvním pokusem o vybudování jednotného informačního systému, při jeho působení však nedošlo k žádné změně, neboť veskrze postrádal pravomoci²⁸, a tak byly informační systémy nadále budovány jednotlivými nespolupracujícími subjekty separátně.

K posunu došlo v roce 1999, kdy byl vládou přijat první významnější strategický dokument s názvem *Státní informační politika – Cesta k informované společnosti*, na kterou navazovala *Koncepce budování informačních systému veřejné správy*. Jednou z priorit Státní informační politiky byla elektronizace veřejné správy – implementovat informační technologie do fungování veřejné správy, vybudovat komunikační síť pro fungování veřejné správy a zajistit vhodné podmínky pro její fungování.²⁹

Koncepční dokumenty byly následně postupně doplňovány zákony. Prvním z nich byl ještě v roce 1999 zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, který umožňoval elektronicky vyřizovat žádost o informace podle tohoto zákona. V roce 2000 byl přijat zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, který současně novelizoval další obecné právní předpisy – mezi nimi byl správní řád, díky čemuž tak bylo umožněno činit podání vůči orgánům veřejné moci v elektronické

²⁷ Např. Smejkal například uvádí, že v 90. letech tehdejší okresní úřady vytvářely vlastní informační systémy, ale používaly odlišné programy, což mělo za následek nemožnost přenášení informací mezi systémy. Mates, Smejkal. *E-government v českém právu*, s. 14.

²⁸ Mates, Smejkal. *E-government v českém právu*.; *ibid.*, s. 15.

²⁹ Špaček. *eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*, s. 56.

podobě, nebo i tehdejší občanský zákoník.³⁰ K praktické realizaci ustanovení tohoto zákona však došlo až po roce a půl, kdy byl vládou vydán prováděcí předpis, který ukládal orgánům veřejné moci zřídit elektronické podatelny pro přijímání takových podání.³¹ Za hlavním přínos zákona lze považovat postavení elektronických dokumentů na roveň tištěným.³² Zákon byl zrušen v roce září 2016 jako následek přijetí nařízení Evropské unie eIDAS, které elektronický podpis upravovalo. Zajímavostí je, že zákon o elektronickém podpisu byl zrušen až se zpožděním, a to více než dva měsíce poté, co nařízení vstoupilo v účinnosti.

Následoval – v novelizované verzi dodnes platný – zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy (dále jen „ZISVS“), jenž měl zajistit vzájemné fungování a spolupráci systémů veřejné správy.³³ Do doby jeho přijetí totiž existovaly v rámci různých orgánů veřejné moci odlišné a mezi sebou neprovázané systémy. Účelem zákona je nastavení jednotných pravidel pro zavádění a následnou správu informačních systémů veřejné správy.³⁴ Na základě tohoto zákona mohou také občané vyžadovat vydání ověřených výstupů z těchto systémů. Dále zavádí kontaktní místa veřejné správy – Czech POINT, skrze něž je možnost činit podání vůči veřejné správě³⁵, stejně jako Portál veřejné správy³⁶. Upraveny v něm jsou i procesy akreditace, sloužící k osvědčení o možnosti provádět tzv. atestace, i atestace samotná, což je proces stanovení shody informačních systémů s kladenými požadavky³⁷, a dále i využívání tzv. cloud computingu ze strany veřejné správy, tedy provozování informačního systému skrze dálkový přístup. Mimo jiné byl tímto zákonem zřízen, resp. nahradil Úřad pro státní informační systém, Úřad pro veřejné a informační systémy jako ústřední správní orgán.

³⁰ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 158.

³¹ § 1 odst. 1 písm. a) nařízení vlády č. 304/2001 Sb.

³² Mates, Smejkal. *E-government v českém právu*, s. 146.

³³ Ibid., s. 29.

³⁴ § 1 odst. 1 ZISVS.

³⁵ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 74.

³⁶ Ibid., s. 70.

³⁷ Ibid., s. 62–64.

V roce 2003 vzniklo Ministerstva informatiky, které nahradilo Úřad pro veřejné a informační systémy. V roce 2004 vstoupila Česká republika do Evropské unie a zároveň tak začala přistupovat k jejím koncepcím – včetně *eEurope 2005*. Ministerstvo informatiky právě pod vlivem *eEurope 2005* vypracovalo svou novou koncepci – Státní informační a komunikační politiku – známou spíše tzv. *eČesko 2006*, jejíž priority byly elektronická komunikace a informační společnost. Ministerstvo informatiky stálo i za spuštěním portálu veřejné správy portal.gov.cz v roce 2004 jakožto jednotného místa, kde lze elektronicky komunikovat se státem a ten má elektronicky poskytovat své služby občanům³⁸. Především v prvních letech byl kritizován pro nefunkčnost a nedostatečnou propagaci³⁹, postupem času ale rozrůstal katalog služeb, které bylo možno skrze portál řešit a došlo k napojování na další systémy.

Ministerstvo informatiky bylo v roce 2007 zrušeno a agendu převzala tři již existující ministerstva, přičemž otázky týkající se digitalizace spadly do gesce Ministerstva vnitra. Pod ním byl spuštěn projekt *eGON*, který byl ve své době považován za symbol českého eGovernmentu.⁴⁰

eGON je charakterizován čtyřmi základními prvky, jejichž vytvoření znamenalo výrazný posun české společnosti v rámci eGovernmentu. Každý z prvků přitom obrazně představuje životní funkci postavičky *eGONa*. Tvoří jej základní registry veřejné správy jako jeho mozek, zákon o eGovernmentu, resp. datové schránky jsou jeho srdcem, *eGONovy* prsty symbolizuje služba *Czech POINT* a jeho oběhovou soustavou je *Komunikační infrastruktura veřejné správy*.

Prvním spuštěným prvkem se stal v roce 2008 *Czech POINT* – Český Podací Ověřovací a Informační Národní Terminál. Umožňuje poskytování širokého okruhu služeb – od poskytování ověřených výstupů jak z veřejných, tak i neveřejných informačních systémů, přes přijímání podání po legalizaci podpisu nebo konverze dokumentů.⁴¹ Výhodou služeb

³⁸ Mates, Smejkal. *E-government v českém právu*, s. 221.

³⁹ Nehasil, J. Velké problémy neznámého portálu [online]. *Lupa.cz*. 25. 3. 2005 [cit. 23. 3. 2023]. <https://www.lupa.cz/clanky/velke-problemy-neznameho-portal/>

⁴⁰ *eGON* [online]. Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 21. 10. 2023]. <https://www.mvcr.cz/clanek/egon-66.aspx>

⁴¹ Špaček. *eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*, s. 81–82.

Czech POINTu je taky jejich vysoká dostupnost, když je poskytuje většina obecních úřadů nebo poboček České pošty.

Jako „zákon o eGovernmentu“ bývá označován⁴² zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, který vešel v účinnost v červenci 2009. Tímto předpisem byl zaveden institut datových schránek coby prostředku pro vzájemnou komunikaci orgánů veřejné správy i mezi občany. Orgánům veřejné moci, včetně notářů a soudních exekutorů, územním samosprávným celkům a právnickým osobám vedeným v obchodním rejstříku byly zřízeny datové schránky zákonem, u fyzických osob bylo jejich zřízení dobrovolné. Doručování do datové schránky, v případě, že ji má osoba zřízenou, je ve většině právních předpisů upřednostňovaná varianta doručení⁴³, s výjimkou osobního doručování např. na pracovišti nebo při provádění soudního úkonu. O aktuálním rozšiřování datových schránek co do subjektů majících datovou schránku ze zákona i co do velikost datové zprávy bude pojednáno v následující podkapitole. Zákon dále upravuje konverzi dokumentů – převedení listinné formy dokumentu do elektronické, případně naopak, přičemž obě varianty jsou následně rovnocenné.⁴⁴ V zákoně jsou stanoveny subjekty, které mohou konverzi provádět, i postup, kterým se provádí. Konverze podle tohoto zákona je vždy doplněna doložkou o provedení konverze.

Komunikační infrastruktura veřejné správy byla – jako už lze odvodit od jejího přirovnání k oběhové soustavě – zřízena za účelem oběhu, tedy přenosu dat mezi subjekty veřejné správy a ve vnějším prostředí, a to skrze jednu zabezpečenou datovou síť. Umožňuje propojení jednotlivých informačních systému veřejné správy.⁴⁵

⁴² Ibid., s. 83.

⁴³ Např. § 19 odst. 1 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů; § 62 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů; § 56 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., zákon o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁴ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 223.

⁴⁵ Komunikační infrastruktura veřejné správy [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 21. 10. 2023]. https://archi.gov.cz/nap:komunikacni_infrastruktura_ve-rejne_spravy

Posledním prvkem eGONa jsou základní registry veřejné správy, kterými se detailně zabývá samostatná kapitola této práce.

eGONa o dva roky později doplnila jako symbol českého eGovernmentu jeho „moderní partnerka“ Klaudie. Ta měla ztělesňovat prostředky cloud computingu a měla zajišťovat, aby informační a komunikační technologie eGovernmentu byly efektivnější a levnější.⁴⁶

2.3 Aktuální vývoj eGovernmentu v České republice

V následující podkapitole se zaměřím na aktuální vývoj eGovernmentu v České republice. Představeny v ní budou projekty a iniciativy napříč celou veřejnou správou.

Aktuální posun v oblasti digitalizace veřejné správy je reprezentován třemi základními prvky – datovými schránkami, elektronickou identitou a portálem gov.cz.⁴⁷

V oblasti datových schránek byla původně přijata novela zákona o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, která měla zřizovat datové schránky všem právnickým i fyzickým osobám, včetně těch nepodnikajících, pokud využijí Národní identitní autoritu. Pod tlakem veřejnosti nakonec došlo jenom několik týdnů před účinností zákona k jeho změně, kdy pro nepodnikající fyzické osoby zůstalo založení datové schránky dále fakultativní a podléhající žádosti. Podnikajícím fyzickým osobám jsou datové schránky automaticky zakládány na základě zapsání do příslušné evidence.⁴⁸ Od dubna 2023 pak správa datových schránek podléhá nově zřízenému orgánu Digitální a informační agentuře. Další zamýšlenou, ovšem odsouvanou změnou v oblasti datových zpráv je navýšení maximální velikost takové zprávy z aktuálních 20,

⁴⁶ Novák, P. Ministerstvo vnitra představilo Klaudii, nový symbol eGovernmentu [online]. *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 17. 5. 2023].

<https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-predstavilo-klaudii-novy-symbol-egovernmentu.aspx>

⁴⁷ Vitnerová, M. eGovernment má za sebou úspěšný rok. *Veřejná správa*, roč. 2022, č. 2.

⁴⁸ § 4 odst. 1 zákona č. 300/2008 Sb., zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů.

resp. 50 MB na 100 MB. Navýšení by mělo proběhnout k roku 2024.⁴⁹ Původně se uvažovalo o velikosti až do 1 GB.⁵⁰

Svůj rozmach zažívá elektronická identifikace. V roce 2022 využilo prostředky elektronické identifikace v České republice přes 2 miliony lidí. Nejpoužívanějším prostředkem pro přihlášení zůstává Mobilní klíč eGovernmentu, při celkovém součtu vedou tento žebříček banky.⁵¹ Právě bankovní identita je jedním z prostředků elektronické identifikace. Funguje od ledna 2021, kdy vstoupil v účinnost tzv. zákon o bankovní identitě – ve skutečnosti se jednalo o novelu několika již existujících předpisů, včetně zákona o bankách – který umožnil bankách poskytovat svým klientům služby elektronické identifikace. Bankovní identita splňuje požadavky pro přístup s tzv. zaručenou identitou, díky čemuž ji lze využít jako prostředek elektronické identifikace pro komunikaci se státními orgány nebo pro elektronické ověření totožnosti. Mimo to roste také její využívání v soukromoprávním a komerčním sektoru.

Pozitivní impulzem pro rozvoj digitalizace byla paradoxně – nejen v České republice – pandemie nemoci COVID-19, kvůli níž bylo omezeno přímé setkávání osob, přičemž státní správa musela i nadále fungovat. V tomto období došlo nejen k nárůstu využívání možnosti dálkové komunikace se státem⁵², ale vznikly projekty přímo související s pandemií – souhrnně označovány jako tzv. *Chytrá karanténa*. V rámci ní byl například spuštěn informační portál covid.gov.cz, skrz nějž bylo, resp. stále je možné zaregistrovat se na vybrané místo k očkování, nebo aplikace *Tečka*, která umožňovala prokazování se certifikátem o očkování nebo negativním testem, a to dokonce i v jiných členských státech Evropské

⁴⁹ Odklad nasazení velkoobjemových datových zpráv, formátů ZIP a ASiC [online].

[cit. 31. 7. 2023]. <https://info.czebox.cz/info/cs/2006.html>

⁵⁰ Datové zprávy až do 1 GB a nové formáty příloh (ZIP a ASiC) od roku 2023 [online].

Datové schránky [cit. 31. 7. 2023]. <https://info.mojedatova-schranka.cz/info/cs/1061.html>

⁵¹ Trnka, L. Identita občana v roce 2022: souhrnné vybrané statistiky [online]. *Národní agentura pro komunikační a informační technologie*. 21. 2. 2023 [cit. 19. 10. 2023].

<https://nakit.cz/identita-obcana-v-roce-2022-souhrnne-vybrane-statistiky/>

⁵² Dlubalová, K. Nárůst uživatelů eGovernmentu. Lidé se státem stále více komunikují elektronicky [online]. *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 17. 3. 2023].

<https://www.mvcr.cz/clanek/narust-uzivatelu-egovernmentu-lide-se-statem-stale-vice-komunikuji-elektronicky.aspx>

unie. Nutno podotknout, že mnohé projekty vznikaly pod tlakem veřejnosti, byly šity horkou jehlou, a vzhledem k nesnadné době nebylo prakticky možné je otestovat ve zkušebním provozu. I proto některé z nich nebyly v úvodních fázích považovány za vydařené. S ústupem pandemie od druhé poloviny roku 2022 došlo k postupnému omezení užívání aplikace Tečka, zmíněna byla ovšem možnost jejího budoucího rozšíření o jiné zdravotnické údaje pacienta, čímž by mohl být vytvořen jakýsi elektronický průkaz pacienta.⁵³ Kromě tohoto okolnostmi vynuceného a spíše nárazového než systematického posunu je však elektronizace zdravotnictví za očekávání. Přestože byl přijat zákon č. 325/2021 Sb., o elektronizaci zdravotnictví, podle kterého měla vzniknout infrastruktura pro elektronizaci zdravotnictví – včetně tzv. kmenových zdravotnických registrech (registr poskytovatelů zdravotních služeb, registr zdravotnických pracovníků a registr pacientů), služeb vytvářejících důvěru, centrálních služeb elektronického zdravotnictví a žurnál činností⁵⁴ – a který ukládal Ministerstvu zdravotnictví zřídit tuto infrastrukturu od 1. ledna 2023 a poskytovatelům zdravotních služeb ji využívat od 1. ledna 2024, je zřejmé, že k naplnění těchto zákonných požadavků nedojde, resp. nedošlo, neboť Ministerstvo vnitra podmínky nesplnilo.⁵⁵ Předpokládá se tedy posunutí projektu až do roku 2026.⁵⁶ V oblasti digitalizace zdravotnictví se angažuje také Evropská unie se svým projektem *eHealth*. V souvislosti s budováním jednotného datového trhu má dojít k rozvoji zdravotnictví tak, že bude možné sdílet zdravotní data – zejména se jedná elektronické lékařské předpisy (evropská obdoba českého

⁵³ Aplikace Tečka bude mít nové využití. Resort z ní chce vytvořit elektronický průkaz pacienta [online]. ČT24. 15. 11. 2022 [cit. 19. 5. 2023]. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3543697-aplikace-tecka-bude-mit-nove-vyuziti-resort-z-ni-chce-vytvorit-elektronicky-prukaz>

⁵⁴ § 7 odst. 1 zákon č. 325/2021 Sb., zákon o elektronizaci zdravotnictví, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁵ Nejvyšší kontrolní úřad. Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 22/20 [online]. *Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 22/20 – Peněžní prostředky vynakládané na realizaci vybraných cílů Národní strategie elektronického zdravotnictví* [cit. 11. 10. 2023]. <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k22020.pdf>

⁵⁶ Čabanová, A. Registry elektronického zdravotnictví nejsou. Povinnost je používat se odloží. *Medical Tribune*. roč. 2023. <https://www.tribune.cz/zdravotnictvi/registry-elektronickeho-zdravotnictvi-nejsou-povinnost-je-pouzivat-se-odlozi/>

eReceptu, který u nás a i v jiných členských státech funguje, není ovšem zatím jednotné jeho použití celounijně), a zdravotní dokumentace pacientů.⁵⁷

Do jisté míry došlo v posledních letech k digitalizaci finanční správy. Na jaře 2021, tedy opět během pandemie nemoci COVID-19, byl po několikaletém plánování spuštěn online finanční úřad – *MOJE daně*. K tomu mohlo dojít po novelizace daňového řádu účinné od začátku roku 2021, kdy zejména došlo k rozšíření daňové informační schránky, díky níž šlo nově činit podání vůči správci daně.⁵⁸ Jako jistý druh motivace využívání elektronické podání lze chápat i prodloužení lhůty k daňovému tvrzení v případě, že je podáváno elektronicky, a to o jeden měsíc.⁵⁹ Na druhou stranu proti *principu elektronizace jako volby* jde povinnost podnikajících fyzických podávat daňové přiznání elektronicky v případě zřízení datové schránky.⁶⁰

Částečnou digitalizací prochází i Ministerstvo práce a sociálních věcí. V posledním roce spustilo nový elektronický portál *Jenda*. Přes něj šlo požádat jednorázový příspěvek 5 000 Kč na dítě, který byl vyplácen během let 2022 a 2023. Ministerstvo má podle své informační koncepce v plánu portál dále rozšiřovat tak, aby mohl sloužit jako komplexní systém obsluhující všechny agendy ministerstva. Z informační koncepce z března 2023 ovšem taky plyne, že ke dni vydání koncepce zbývá zcela digitalizovat většinu z agend ministerstva.⁶¹

Na úrovni ústřední státní správy se již delší dobu mluví o dalších projektech, přičemž u části z nich zatím nedošlo k výraznějšímu posunu.

⁵⁷ Elektronické přeshraniční zdravotní služby [online]. *Evropská komise*. 27. 9. 2023 [cit. 22. 10. 2023]. https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/electronic-cross-border-health-services_cs

⁵⁸ Peterka, J. Jak vypadá a jak funguje nový Online finanční úřad? [online]. *Lupa.cz* [cit. 19. 10. 2023]. <https://www.lupa.cz/clanky/jak-vypada-a-jak-funguje-novy-online-financi-urad/>

⁵⁹ § 136 odst. 2 písm. a) zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶⁰ § 72 odst. 6 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů.

⁶¹ Ministerstvo práce a sociálních věcí. Informační koncepce MPSV pro období 2023–2027 [online]. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. https://www.mpsv.cz/documents/20142/975242/Informa%C4%8Dn%C3%AD_koncepce_MPSV+pro+obdob%C3%AD+2023-2027.pdf/14ba7c28-ccea-0f3c-8cd5-1b363c9c5973

Již od roku 2009 se uvažuje o zavedení informačních systémů *eSbírky* a *eLegislative*, jejichž hlavním smyslem má být lepší přístup k platnému právu ze strany občanů, resp. zefektivnění tvorby nových právních předpisů ze strany státu. V *eSbírce* mají být podle návrhů uveřejňovány právní předpisy tak, jak jsou zveřejňovány dosud ve *Sbírce zákonů* a mezinárodních smluv tak, aby v ní byl odrážěn stav platného českého práva.⁶² Ke dnešnímu dni po několika odkladech⁶³ taková *eSbírka* stále nevznikla, alespoň co se týče právních předpisů vydávaných na celostátní úrovni. Její start je plánovaný na začátek roku 2024.⁶⁴ Jako první krok k jejímu vytvoření může být bráno odstranění tisíců obsoletních právních předpisů z první poloviny roku 2023.⁶⁵

V lednu 2022 byla zákonem č. 35/2021 Sb. vytvořena *Sbírka právních předpisů*. V ní jsou zveřejňovány obecně závazné vyhlášky a nařízení krajů a obcí, ale také právní předpisy vydané správními úřady, pokud tak stanoví zákon.⁶⁶ Povinnost zveřejňovat nově vydané předpisy platí od 1. ledna 2022 a do tří let od tohoto data musí být zveřejněny i předpisy vydané před tímto datem. Tato sbírka je vedena elektronicky a umožňuje plně dálkový přístup, dala by se tak označit za „*eSbírku obcí a krajů*“.

eLegislative má sloužit zákonodárným orgánům při legislativních procesech a má pokrýt všechny části přijímání zákonů od elektronického návrhu přes stanoviska sněmovních výborů po vyhlášení předpisu. V září 2023 schválila Poslanecká sněmovna již v prvním čtení novelu zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, podle které budou návrhy

⁶² Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 126.

⁶³ Např. Mates a Smejkal v knize *E-government v České republice: právní a technologické aspekty* na straně 126 uvádějí, že systémy *e-Sbírka* a *e-Legislative* mají být spuštěny k 1. lednu 2014. Sami autoři hned vzápětí vyjadřují silné pochybnost o reálnosti tohoto data.

⁶⁴ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s elektronizací vybraných agend, sněmovní tisk 521/0, s.11.

⁶⁵ Saitzová, H. Poslanecká sněmovna schválila zrušení obsoletních právních předpisů [online]. *Advokátní deník*. 5. 6. 2023 [cit. 19. 10. 2023]. <https://advokatnidetik.cz/2023/06/05/poslanecka-snemovna-schvalila-zruseni-obsoletnich-pravnych-predpisu/>

⁶⁶ § 1 odst. 1 zákona č. 35/2021 Sb., zákon o *Sbírce právních předpisů územních samosprávných celků* a některých správních úřadů.

zákonů a mezinárodních smluv, stanoviska vlády a dalších sněmovní materiály předkládány v rámci Poslanecké sněmovny v elektronické formě, a to právě skrze systém eLegislative.⁶⁷ Do praxe má být zaváděna postupně, od neprávních dokumentů přes prováděcí právní předpisy až po zákony, ústavní zákony, zákonná opatření Senátu a nálezy Ústavního soudu.⁶⁸

O něco dále došel už dříve projekt *eJustice* – tedy „využití informačních a komunikačních technologií s cílem zlepšit přístup občanů k soudnictví a zvýšit účinnost právních řízení.“⁶⁹ Ke dnešnímu dni fungují na internetových stránkách justice.cz pod záštitou Ministerstva spravedlnosti obchodní rejstřík nebo insolvenční rejstřík. Některá soudní řízení jsou vedena zcela elektronicky, příkladem může být řízení o vydání elektronického platebního rozkazu, a i některé části jiných soudních řízení mohou probíhat i elektronicky – například dokazování elektronickými prostředky. Na druhou stranu je však nutno podotknout, že soudní spisy jsou stále vedeny v tištěné, nebo v lepším případě pouze hybridní formě. V tomto ohledu zůstávají možnost elektronizace soudnictví nenaplněny. Ke stejnému závěru došel i Nejvyšší kontrolní úřad při kontrole z let 2021 a 2022, když v rámci své činnosti kontroloval, jak Ministerstvo spravedlnosti využilo finanční prostředky na rozvoj elektronizace justice.⁷⁰

V souvislosti s dlouho očekávaným novým stavebním zákonem má taktéž dojít k digitalizaci stavební správy a stavebního řízení. Vzniknout má šest nových informačních systémů veřejné správy, konkrétně *Portál stavebníka*, *Národní geoportál územního plánování*, *Evidence stavebních postupů*, *Evidence elektronických dokumentací*, *Informační systém*

⁶⁷ Elektronický systém tvorby právních předpisů čeká postupné spouštění. *Advokátní deník*. 2023. <https://advokatnidenik.cz/2023/09/27/elektronicky-system-tvorby-pravnich-predpisu-ceka-postupne-spousteni/>

⁶⁸ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s elektronizací vybraných agend, sněmovní tisk 521/0, s.16.

⁶⁹ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 111.

⁷⁰ Nejvyšší kontrolní úřad. Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 21/28 [online]. *Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 21/28 – Elektronizace v resortu Ministerstva spravedlnosti* [cit. 11. 10. 2023]. <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k21028.pdf>

*identifikačního čísla stavby a Informační systém stavebního řízení.*⁷¹ Digitalizace stavebního řízení má v kombinaci s dalšími změnami nové právní úpravy přinést výrazné urychlení stavebního řízení a podpořit tržní rozvoj tohoto odvětví v České republice. Přestože mají systémy fungovat od ledna 2024, kdy vstoupí v účinnost předmětný nový stavební zákon, ve veřejném prostoru se objevují náznaky, že k tomu nedojde. Příčinou je, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže částečně vyhověl námitkám společnosti, která napadla zadávací veřejné zakázky na digitalizaci stavebního řízení, a dočasně zakázal Ministerstvu pro místní rozvoj jako zadavateli této zakázky uzavřít smlouvu.⁷²

Dokumentem, který určuje vývoj českého eGovernmentu a digitalizace, je *Informační koncepce České republiky*. Ta je závazná vůči pro všechny orgány veřejné moci, tedy jako pro státní, tak samosprávné orgány.⁷³ Definuje hlavní cíle, kterých je v současnosti šest – „uživatelsky přívětivé a efektivní digitální služby pro občany a firmy, digitálně přívětivá legislativa, rozvoj prostředí podporujícího digitální technologie v oblasti eGovernmentu, zvýšení kapacit a kompetencí zaměstnanců ve veřejné správě, efektivní a centrálně koordinované ICT veřejné správy a efektivní a pružný digitální úřad“⁷⁴.

Významnou, do jisté míry až přelomovou roli v aktuálním vývoji eGovernmentu v České republice pak hraje zákon o právu na digitální služby (dále jen „ZoPDS“) z roku 2020, kterému bývá často přezdíváno „digitální ústava“, a něj navazující tzv. zákon DEPO. Podrobněji je o nich pojednáno v další samostatné podkapitole.

⁷¹ § 267 odst. 2 zákona č. 124/2021 Sb., stavební zákon, ve znění pozdějších předpisů.

⁷² Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Č.j.: ÚOHS-19826/2023/500 [online].

ÚOHS-S0162/2023/VZ [cit. 12. 10. 2023]. <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-19161.html>

⁷³ Informační koncepce ČR [online]. *Digitální Česko*, s. 1 [cit. 22. 10. 2023]. https://digitalnicesko.gov.cz/media/files/2._Informa%C4%8Dn%C3%AD_koncepce_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky_Ll09217.pdf

⁷⁴ *Ibid.*, s. 3.

2.3.1 Zákon o právu na digitální služby

ZoPDS je často pro svou důležitou označován za „digitální ústavu“⁷⁵. Zároveň se jedná o poměrně nový zákon. Z těchto důvodů mu je věnována samotná podkapitola.

Označení „digitální ústava“ vychází ze skutečnosti, že tento zákon, na rozdíl od předchozích právních předpisů, které upravovaly vždy pouze část služeb eGovernmentu bez vzájemné provázanosti, obsahuje obecnou úpravu digitálních služeb.

Hlavním přínosem zákona je, že zakotvuje právo fyzických a právnických osob – slovy zákona „uživatelé digitální služby“ – domáhat se od všech orgánů veřejné moci poskytování služeb v elektronické podobě. Je nutno zdůraznit, že se pro nepodnikající fyzické osoby jedná o právo takovou službu vyžadovat, nikoli povinnost činit všechny úkony výhradně elektronicky.

Právo uživatelů pak logicky představuje povinnost poskytovat digitální služby, resp. přijímat digitální, tedy elektronické úkony uživatelů. V tomto ohledu je důležité vymezení, kdo takovou povinnost má. Zákon dopadá na „orgány veřejné moci“, přičemž tento okruh není dále blíže rozveden. Komentářová literatura⁷⁶ odkazuje na definici orgánu veřejné moci v zákoně o základních registrech jako na „*státní orgán, územní samosprávný celek, fyzická nebo právnická osoba, byla-li jí svěřena působnost v oblasti veřejné správy, notář, soudní exekutor, insolvenční správce a archiv*“⁷⁷. Z této povinnosti jsou však přechodnými ustanoveními vyjmuty územní samosprávné celky při výkonu samostatné působnosti⁷⁸ nebo školská zařízení ohledně služeb, která nejsou uvedena v tzv. katalogu služeb. Omezení platí pak i pro další oblasti veřejného zájmu České republiky jako bezpečnost, obrana nebo odhalování trestné činnosti.

Kromě výše uvedených práv na digitální službu a na činění digitálních úkonů zákon zavádí právo uživatele na poskytnuto i neelektronické potvrzení o poskytnuté službě nebo úkonu, které má sloužit k doložení, že služba byla poskytnuta, resp. že digitální úkon byl proveden, přičemž potvrzení má formu veřejné listiny.

⁷⁵ Zajíček, Z. et al. *Zákon o právu na digitální služby*. Praha: C. H. Beck, 2021, s. 9.

⁷⁶ Ibid., s. 16.

⁷⁷ § 2 b) ZZR.

⁷⁸ § 14 odst. 3 ZoPDS.

Důležité změny přináší § 7. Ten zakotvuje pravidlo *once only*.⁷⁹ Spočívá v tom, že údaje, které jsou vedeny v základních registrech nebo agendových informačních systémech, jsou ze strany uživatelů poskytovány státu „pouze jednou“ a stát je má povinnost mezi svými složkami sdílet a v případě nutnosti je využívat místo jejich opětovného vyžádání. Vyžadovat může tedy pouze údaje nezapsané v základním registru nebo agendovém informačním systému nebo v případě, že k těmto údajům nemá přístup. Nad rámec zákonného zmocnění může uživatel dále poskytnout souhlas s využitím těchto údajů.

Na ZoPDS pak přímo navazuje tzv. zákon DEPO⁸⁰. Ten mění 167 jiných zákonů, a to v souvislosti s využíváním údajů ze základních registrů, resp. s elektronizací postupů orgánů veřejné moci.⁸¹

2.3.2 Digitální a informační agentura

1. ledna 2023 vstoupila v účinnost novela ZoPDS, kterou byl založen nový ústřední správní – *Digitální a informační agentura*, přičemž činnost fakticky začala provádět po účinnosti další novely po čtvrt roce až od 1. dubna téhož roku.

Do tohoto orgánu byly vyčleněny a sloučeny odbor hlavního architekta eGovernmentu a odbor eGovernmentu, které dosud spadaly pod Ministerstvo vnitra, a Správa základních registrů. Důvodem, proč nebyla zvolena forma obnovení nebo vytvoření nástupce Ministerstva informatiky může být snaha omezit závislost vedení úřadu na politické situaci, když v čele nestojí ministr – politik, ale ředitel. Ředitele „*jmenuje a odvolává vláda na návrh člena vlády stojícího v čele Rady vlády pro informační společnost*“⁸², tedy poradního orgánu vlády.

Agentura svou činností zastřešuje činnost spadající pod digitalizaci veřejné správy. Od dubna 2023 je nově správcem informačního systému základních registrů, když tuto roli převzala po Správě základních

⁷⁹ Zajíček et al. *Zákon o právu na digitální služby*, s. 93.

⁸⁰ Jedná se o zákon č. 261/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s další elektronizací postupů orgánů veřejné moci

⁸¹ Milník pro eGovernment v Česku, tzv. zákon DEPO nabývá účinnosti [online]. *Advokátní deník*. 1. 2. 2022 [cit. 19. 10. 2023]. <https://advokatnidenik.cz/2022/02/01/milnik-pro-egovernment-v-cesku-nabyva-ucinnosti-tzv-za-kon-depo/>

⁸² § 2a odst. 4 ZoPDS.

registru. Právě agentura tak nově dohlíží nad fungováním základních registrů podle zákona o základních registrech. Po Ministerstvu vnitra převzala agentura povinnosti v oblasti informačních systémech veřejné správy, kde nyní právě ona kontroluje dodržování povinností plynoucích ze zákona o informačních systémech veřejné správy, spravuje Portál veřejné správy nebo dohlíží nad využíváním cloud computingu. Převzala také agendu datových schránek, roli dohledového orgánu nad poskytovateli služeb vytvářející důvěru a další povinnosti podle zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce a taktéž působnost v oblasti elektronické identifikace podle zákona o elektronické identifikaci. Na starost má pak i „odborný rozvoj, školení, sdílení znalostí, osvětu a vzdělávání“⁸³ v rámci digitalizace a eGovernmentu.

V souvislosti s Digitální a informační agenturou bývají jako její první významný projekt zmiňovány elektronické občanské průkazy neboli tzv. *eDokladovka* nebo také digitální peněženka. Podle veřejně dostupných vyjádření se počítá se spuštěním tohoto projektu na přelomu let 2023 a 2024.⁸⁴ K poslednímu posunu v této oblasti došlo zatím v polovině září 2023, kdy byl vládou schválený návrh novely ZoPDS. Novela přidává do zákona tzv. právo na využití digitálního stejnopisu průkazu. Pokud zákon projde včas legislativním procesem, budou mít orgány veřejné moci povinnost přijímat elektronické ověření totožnosti. Povinnost má být zaváděna postupně od 1. ledna 2024 pro ústřední správní úřady, 1. července 2024 pro neústřední státní orgány, kraje a obce s rozšířenou působností a od 1. ledna 2025 pro všechny ostatní subjekty, které ověřují totožnost předložením průkazu. Nad rámec této přímé povinnosti bude těmto subjektům umožněno přijímat digitální občanské průkazy od začátku roku 2024. Naopak pro občany má zůstat využívání digitálního průkazu v dobrovolně rovině.⁸⁵

⁸³ § 2a odst. 3 e) ZoPDS.

⁸⁴ Česká televize. Prvním projektem Digitální a informační agentury má být *eDokladovka*. Poslouží jako občanský průkaz [online]. *ČT24* [cit. 30. 6. 2023].

<https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3575636-prvnim-projektem-digitalni-a-informacni-agentury-ma-byt-edokladovka-poslouzi-jako>

⁸⁵ *eDoklady* se posunuly do další fáze, od nového roku můžete mít občanku v mobilu [online]. *Digitální a informační agentura* [cit. 13. 9. 2023].

https://www.dia.gov.cz/wp-content/uploads/2023/09/TZ_eDoklady_schvaleny_vladou.pdf

2.3.3 Legislativa Evropské unie

V souvislosti s českým eGovernmentem a členstvím České republiky v Evropské unii nelze opomenout dále přímo použitelné předpisy Evropské unie.

Jedná se zejména o nařízení eIDAS o službách vytvářející důvěru a elektronické identifikaci⁸⁶. Obsah nařízení zahrnuje úpravu prostředků pro elektronickou identifikaci, když zavádí úroveň záruk – prostředky s nízkou, značnou a vysokou úrovní, upravuje podmínky pro služby vytvářející důvěru, nebo pro elektronické podpisy, elektronické pečete, elektronická časová razítka, elektronické dokumenty a elektronického doručování.⁸⁷

Mezi další významná přijatá a aplikovatelná nařízení můžeme zařadit o přeshraniční přenositelnosti online služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu⁸⁸, nařízení o zřízení jednotné digitální brány pro poskytování přístupu k informacím, postupům a k asistenčním službám a službám pro řešení problémů⁸⁹ nebo obecné nařízení o ochraně osobních údajů, známé pod zkratkou GDPR⁹⁰.

Za zmínku dále stojí *Evropská datová strategie*. Její součástí nařízení o evropské správě dat, nebo také Akt o správě dat (Data Governance

⁸⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

⁸⁷ Čl. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 910/2014 ze dne 23. července 2014 o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice 1999/93/ES.

⁸⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1128 ze dne 14. června 2017 o přeshraniční přenositelnosti on-line služeb poskytujících obsah v rámci vnitřního trhu.

⁸⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1724 ze dne 2. října 2018, kterým se zřizuje jednotná digitální brána pro poskytování přístupu k informacím, postupům a k asistenčním službám a službám pro řešení problémů a kterým se mění nařízení (EU) č. 1024/2012.

⁹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.

Act)⁹¹. Jak už jeho název napovídá, dotýká se dat – vytváří prostředí pro sdílení údajů, a to pro veřejné i soukromé sektory v členských státech Evropské unie. Nařízení vstoupilo v platnost a použitelné pro členské státy je od konce září 2023.⁹² Navázat na něj má další nařízení a taktéž součást Evropské datové strategie *Akt o datech* (Data Act). Ten má více upravit přístup k datům a jejich využívání. Pro uživatele přinese větší kontrolu nad jejich daty včetně možnost jejich přenositelnosti. Pro orgány veřejné moci může například poskytnout možnost přístupu a využití dat soukromoprávních subjektů, přičemž hlavní přínos tohoto oprávnění je lepší řízení v mimořádných situacích, jakou byla například před třemi lety pandemie onemocnění COVID-19.⁹³ Toto nařízení dosud neprošlo unijním legislativním procesem. Obecně se dá říci, že cílem Evropské datové strategie je vytvoření jednotného evropského trhu s daty. Přínos je očekáván pro všechny sektory společnosti od spotřebitelů přes orgány veřejné moci po podnikatele, v podobě rychlejších inovací a efektivnější spolupráce.

Kromě výše uvedeného je dále připravován například také projekt *eHealth*, který také se sdílením dat souvisí o kterém jsem se zmínil již v souvislosti s digitalizací českého zdravotnictví.

⁹¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/868 ze dne 30. května 2022 o evropské správě dat a o změně nařízení (EU) 2018/1724 (akt o správě dat).

⁹² European strategy for data: Data Governance Act becomes applicable [online]. *European Commission*. 25. 9. 2023 [cit. 21. 10. 2023]. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/european-strategy-data-data-governance-act-becomes-applicable>

⁹³ Data Act – Questions and Answers [online]. *European Commission* [cit. 22. 10. 2023]. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_1114

3 Základní registry veřejné správy

Cíl této diplomové práce, jak byl definován v úvodu práce, spočívá ve zhodnocení využívání základní registrů. Tato kapitola se jim věnuje, co se týče teoretických východisek – důvodu existence, vymezení jednotlivých registrů a využívání údajů v nich zapsaných.

Jak již bylo nastíněno dříve, základní registry vznikly jako součást projektu eGON, kde v symbolickém panáčkoví představují jeho mozek – tedy místo, ve kterém jsou ukládány informace. Základní registry jsou místem, kde jsou zejména o fyzických a právnických osobách státem uchovávány údaje. Z tohoto důvodu jsou taktéž považovány za jeden z pilířů českého eGovernmentu.

Základní registry byly zřízeny zákonem č. 111/2009 Sb., o základních registrech. Důvodem přijetí tohoto zákona a potažmo i vzniku základních registrů byla potřeba sjednocení do té doby nesystematické a neprovázané existence několika různých evidencí, databází a seznamů, do nichž jednotlivé složky veřejné moci ukládaly údaje o občanech získané při vykonávání svých agend. Zároveň získané údaje měly pouze informativní charakter. V praxi tato roztržitost nemohla vést k ničemu jinému než k neefektivnosti výkonu veřejné správy z důvodu nemožnosti spolupráce mezi jednotlivými složkami státu.⁹⁴

Při vytváření právního rámce pro sdílení získaných údajů byly v roce 2008 zvažovány tři varianty. Podle první z nich měly být pouze novelizovány již existující předpisy do takové podoby, která by umožňovala sdílení údajů mezi informačními systémy veřejné správy tak, aby údaje mohly být považovány za referenční⁹⁵ a aby stát garantoval jejich důvěryhodnost, nemělo však dojít k vytvoření žádného nového informačního systému. Další varianta předpokládala postupné vytvoření čtyř zákonů pro čtyři jednotlivé registry – jako první měl vzniknout zákon o registru územní identifikace, adres a nemovitostí, který měl obsahovat ustanovení o závaznosti vedených údajů. V návaznosti na něj měly být postupně (v tomto pořadí) přijaty zákony o registru obyvatel, zákon o registru osob a jako poslední zákon o registru práv a povinností. Poslední varianta byla založena na vzniku obecného zákona o základních

⁹⁴Důvodová zpráva k ZZR.

⁹⁵Pojmu referenční údaj se blíže věnuje podkapitola 3.3.

registrech upravující obecné fungování a nakládání s údaji, stejně jako založení informačního systému základního registrů. Na základě obecného zákona měly pak být legislativně založeny čtyři základní registry.⁹⁶

Právě poslední varianta byla shledána jako nejpřínosnější, byť byla následně modifikována. Byl přijat zákon o základních registrech, který upravuje jak obecné principy fungování tohoto systému a využívání údajů, tak i zároveň samotné čtyři základní registry zakládá. Jedná se o Registr obyvatel, Registr osob, Registr územní identifikace, adres a nemovitostí a Registr práv a povinností. Zákon nabyl účinnosti v červenci 2010, do ostrého provozu se ale základní registry dostaly až po dvouleté přípravě v červenci 2012.⁹⁷

Základní registry jsou mimo to zároveň informačními systémy veřejné správy⁹⁸ a na jejich provoz kromě ZZR dopadá i ZISVS.

3.1 Jednotlivé základní registry

V následujících čtyřech podkapitolách představím čtyři základní registry veřejné správy. U každého registru bude uvedeno, jaké údaje jsou v něm evidovány a jaké jsou vedeny jako referenční a o jakých subjektech, resp. objektech, a primární editor a správce daného registru. Samotnými pojmy *referenční údaj*, *editor* a *správce* jsou rozebrány v podkapitole 3.3.

3.1.1 Registr obyvatel

Registr obyvatel je vymezen Hlavou II ZZR.

Vedeny jsou v něm údaje jak o státních občanech České republiky, tak i občanech jiných států. Jedná se o cizince s trvalým pobytem v České republice, s dlouhodobým vízem nebo s povolením k trvalému pobytu, dále občany jiných členských států Evropské unie a států, které jsou vázány příslušnými mezinárodními smlouvami týkajícími se volného pohybu osob, a jejich rodinní příslušníci pobývající na území České republiky, a cizinci s udělenou mezinárodní ochranou formou podle zákona o azylu.⁹⁹

⁹⁶ Důvodová zpráva k ZZR.

⁹⁷ Špaček. *eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*, s. 89.

⁹⁸ § 2 odst. 1 a) ZZR.

⁹⁹ § 17 ZZR.

O výše uvedených osobách jsou evidovány údaje týkající se jména a příjmení, popř. jmen a rodného příjmení; pohlaví a údaje o adrese místa pobytu a doručovací adrese. Ty jsou dále doplněny údaji vztahujícími se k datu a místu narození i úmrtí, státnímu občanství, případnému omezení svéprávnosti a rodinnému stavu osoby. Dále jsou v nich vedena čísla a data platnosti identifikačních dokladů (jako jsou občanský průkaz, řidičský průkaz, cestovní pas nebo průkaz o povolení k pobytu) a další doplňkové kontaktní údaje v podobě identifikátoru datové schránky, má-li jej subjekt zpřístupněnou; nebo jako nereferenční údaje pouze informativního charakteru také telefonní číslo, e-mail, informace o certifikátu pro elektronický podpis a informace o elektronické identifikaci a autentizaci.¹⁰⁰

Primárními editory Registru obyvatel je pro státní občany České republiky výlučně Ministerstvo vnitra. U cizinců, kteří podléhají zápisu, je toto oprávnění rozděleno mezi Ministerstvo vnitra a Policii České republiky.¹⁰¹ Ministerstvo vnitra je zároveň také správce tohoto registru.

V Registru obyvatel zůstávají údaje i zemřelých osob, a to po dobu 50 let od jejich úmrtí, případně prohlášení za mrtvého.¹⁰²

3.1.2 Registr osob

Registr osob je upraven Hlavou III ZZR.

V Registru osob jsou evidovány údaje o právnických osobách, jejich organizačních složkách a organizačních jednotkách, o organizačních složkách státu a jejich vnitřních organizačních jednotkách, dále o podnikajících fyzických osobách, zahraničních osobách a jejich složkách a světenských fondech, a to za podmínky, že jsou evidovány v příslušné evidenci.¹⁰³

Vedenými údaji jsou obchodní firma, název, označení nebo jméno a příjmení, v případě podnikající fyzické osoby i její agendový identifikátor fyzické osoby, identifikační číslo osoby, datum vzniku a zániku nebo zápisu a výmazu z příslušné evidence, právní forma, právní stav a přerušování nebo pozastavení činnosti právnické osoby. Podobně jako u Registru obyvatel je zde také veden identifikátor datové schránky. U právnických

¹⁰⁰ § 18 ZZR.

¹⁰¹ § 19 ZZR.

¹⁰² § 22 odst. 1 ZZR.

¹⁰³ § 25 ZZR.

osob je dále vedena informace o tom, kdo je oprávněn za ní jednat – tedy o statutárním orgánu, o fyzické osobě zastupující právnickou osobu jakožto člena statutárního orgánu jiné právnické osoby, případně o likvidátorovi, opatrovníkovi, insolvenčním správci nebo tzv. nuceném správci, ve všech případech s vazbou na registr obyvatel, je-li tam osoba vedena. Z dalších kontaktních údajů jsou vedeny adresa sídla osoby nebo doručovací adresa a obdobně jako u registru osob telefonní číslo nebo e-mailová adresa. Podle povahy právnické osoby se dále zapisuje údaj o provozovně – kromě její adresy také její identifikační číslo a datum zahájení a ukončení provozování činnosti v provozovně.¹⁰⁴

Podle předloženého návrhu novely zákona by mohl být nově u podnikajících fyzických osob a zahraničních fyzických osob veden taktéž údaj o datu jejich narození.¹⁰⁵ Dosavadní znění zákona umožňuje vedení tohoto údaje pouze u osob jednajících za jiné osoby vedené v tomto registru.

Na rozdíl od Registru obyvatel jsou údaje z Registru osob z větší části veřejně přístupné, a to skrze agendové informační systémy.¹⁰⁶

Na rozdíl od úzkého vymezení editorů u Registru obyvatel je v tomto případě editorů více. Mezi nejčastější – dle počtu agend, které registrují – budou patřit rejstříkové soudy, Česká národní banka, krajské úřady, případně pražský magistrát, obce s rozšířenou působností, některá ministerstva (nejvíce Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) nebo samotná Digitální a informační agentura.¹⁰⁷

Roli správce Registru osob plní Česká statistický úřad. Ten také přiděluje zapsaným osobám identifikační čísla osoby a provozovny.

3.1.3 Registr územní identifikace, adres a nemovitostí

Registr územní identifikace, adres a nemovitostí upravuje Hlava IV ZZR. Další technické aspekty týkající se způsobu zápisu údajů do tohoto

¹⁰⁴ § 26 ZZR.

¹⁰⁵ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s elektronizací vybraných agend, sněmovní tisk 521/0, s. 10.

¹⁰⁶ Jedná se například Obchodní rejstřík, Živnostenský rejstřík nebo Evidenci svěřenských fondů.

¹⁰⁷ Editori [online]. *Český statistický úřad* [cit. 20. 10. 2023].
<https://www.czso.cz/csu/czso/editori-ros>

registru, postupu při zápisu a poskytování údajů doplňuje vyhláška Českého úřadu zeměměřického a katastrálního č. 359/2011 Sb., o základním registru územní identifikace, adres a nemovitostí.

Obsah registru je vymezen poněkud komplikovaně. Zapisují se do něj údaje o území státu, regionu soudržnosti, území kraje, území okresu, správním obvodu obcí a hlavního města Prahy, území městské části nebo městského statutárního města, částech obce a ulicích obce, území vojenského újezdu a katastrální území. Dále jsou evidovány území základní sídelní jednotky, stavební objekt a adresní místa a parcelní pozemky.¹⁰⁸

O každém z těchto evidovaných objektů jsou vedeny jeho identifikační a lokalizační údaje.¹⁰⁹ Podle druhu evidovaného objektu jsou v registru vedeny ještě další doplňující údaje, např. způsob využití u stavebního objektu¹¹⁰ nebo výměra zastavěné plochy u stavebního objektu s číslem popisným nebo evidenčním¹¹¹.

Pro tento registr je důležité vymezení, že se jedná o veřejný seznam.¹¹² S touto skutečností se pojí princip formální a materiální publicity. První spočívá v jeho veřejnosti a přístupnosti. Materiální publicita pak chrání osobu, která jedná v souladu se zapsanými údaji.¹¹³ S veřejnou dostupností tohoto registru je dále spjata skutečnost, že neobsahuje žádné osobní údaje, což právě jeho veřejnost umožňuje.

Na Registr územní identifikace, adres a nemovitostí jsou navázány všechny ostatní registry. Kdykoli je v nějakém registru požadován údaj o adrese (ať již trvalého pobytu, provozovny nebo sídla orgánu veřejné moci), je uveden pomocí vazby na Registr územní identifikace, adres a nemovitostí.¹¹⁴ To byl také důvod, proč byl tento registr „naplněn“ jako první a proč by – v případě zvolení varianty, kdy byl každý registr založen zvláštním zákonem – měl být tento registr zřízen jako první.

¹⁰⁸ § 31 ZRR.

¹⁰⁹ § 32 odst. 1 ZRR.

¹¹⁰ § 34 odst. 1 ZRR.

¹¹¹ § 34 odst. 2 ZRR.

¹¹² § 30 odst. 1 ZRR.

¹¹³ Tégl, P. Některé aspekty úpravy veřejných seznamů [online]. *Právní prostor*.

25. 8. 2014 [cit. 20. 10. 2023]. <https://www.pravniprostor.cz/clanky/rekodifikace/nekte-re-aspekty-upravy-verejnych-seznamu>

¹¹⁴ např. § 18 odst. 1 písm. d) ZZR nebo § 26 odst. 2 písm. p).

Mezi subjekty s oprávněním zapisovat údaje do tohoto registru patří katastrální úřady, stavební úřady, obce a Český statistický úřad.¹¹⁵

Správcem tohoto registru územní identifikace je Český úřad zeměměřický a katastrální.¹¹⁶

3.1.4 Registr práv a povinností

Zřejmě nejhůře představitelným registrem je registr práv a povinností. Upraven je Hlavou V ZZR.

Evidovány jsou v něm údaje o orgánech veřejné moci, soukromoprávních uživatelích údajů a agendách orgánů veřejné moci. Dále se do nich zapisují informace o právech a povinnostech fyzických a právnických osob, pokud jsou vedeny v základních registrech.¹¹⁷

O těchto subjektech jsou vedeny informace o jejich identifikátoru, identifikačním čísle, mají-li jej; identifikátoru datové schránky, adrese místa pobytu nebo sídla, označení právního předpisu, na jehož základě orgán veřejné moci působí nebo soukromoprávní uživatel údajů užívá tyto údaje, datu, od kterého působí, nebo datu vzniku a případného přerušení nebo pozastavení činnosti. Další údaje vedené o těchto subjektech se liší v návaznosti na druh subjektu. U orgánu veřejné moci lze nalézt informace o osobě, která stojí v čele orgánu, a výčet informačních systémů veřejné moci, které spravuje.¹¹⁸

Registr práv a povinností tak v sobě nenese žádná tvrdá data, která by orgány veřejné moci přímo využívaly při výkonu svých pravomocí. Obsahuje ale informace o tom, do jakých registrů a jakém rozsahu mají tyto orgány v rámci svých agend a agendových informačních systémů přístup – plní tak jakousi „servisní roli.“¹¹⁹

Větší část Registru práv a povinností je ze zákona veřejně přístupná.¹²⁰

¹¹⁵ § 40 ZZR.

¹¹⁶ § 30 odst. 2 ZZR.

¹¹⁷ § 50 odst. 1 ZZR.

¹¹⁸ § 51 ZZR.

¹¹⁹ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 104.

¹²⁰ § 51 odst. 11 ZZR.

Oprávnění zapisovat do tohoto registru má Digitální a informační agentura, a to především v rozsahu identifikátoru, a dále ten orgán, který ohlašuje agendu.¹²¹

Role správce tohoto registru připadá Digitální a informační agentuře.¹²²

3.2 Informační systém základních registrů, Správa základních registrů a Digitální a informační agentura

Pojítkem mezi čtyřmi výše rozebranými základními registry je Informační systém základních registrů (dále jen „ISZR“).

ISZR je informační systém veřejné správy.¹²³ Skrze tento systém dochází k onomu žádoucímu sdílení údajů evidovaných v základních registrech. Ke sdílení dochází několika směry – především mezi jednotlivými registry navzájem, ale i mezi nimi a agendovými informačními systémy¹²⁴ a také dalšími soukromoprávními systémy, které mají oprávněné údaje využívat.¹²⁵ Zároveň pomocí tohoto systému probíhá zápis, případně změna a aktualizace údajů vedených v registrech. Probíhají v něm převody tzv. agendových identifikátorů fyzických osob a zdrojového identifikátoru fyzických osob. Tato skutečnost zajišťuje ochranu zapsaných údajů před jejich neoprávněným využíváním. Přes systém je také možné poskytování dat s jinými členskými státy Evropské unie.

Při přístupu k údajům vedených v základních registrech uživatel, nejčastěji orgán veřejné moci skrze zaregistrovaný agendový informační systém připojený k ISZR, požádá o poskytnutí údajů. Systém následně provede – pomocí Registru práv a povinností – ověření, zda má subjekt oprávnění k požadovanému údaji přistupovat. V případě kladného

¹²¹ § 51 odst. 10 ZRR.

¹²² § 49 odst. 1 ZRR.

¹²³ § 2 písm. g) ZRR.

¹²⁴ Pojmu informační agendový systém se blíže věnuje podkapitola 3.3.3.

¹²⁵ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 93.

vyhodnocení je z příslušného registru daný údaj získán a předán prostřednictvím ISZR zpátky žadateli v agendovém informačním systému.¹²⁶

Zákonem o základních registrech byl kromě samotných registrů dále zřízen nový správní úřad – Správa základních registrů, který organizačně spadl pod Ministerstvo vnitra. Svou činnost Správa základních registrů vykonávala od roku 2010, kdy vznikla, až do konce března 2023, kdy její pravomoci převzala Digitální a informační agentura. K úplnému zániku Správy základních registrů *de iure* dojde k 1. lednu 2024 v souvislosti s nabytím účinnosti další části ZoPDS.

Hlavní činnosti Digitální a informační agentury, stejně jako předtím Správy základních registrů, by se daly charakterizovat jako ryze technického charakteru. Zabývá se pouze vnější stránkou fungování základních registrů, nezasahuje dovnitř systému – nemá oprávnění měnit zapsané údaje, a dokonce je ani bez dalšího využívat.¹²⁷ Konkrétněji řečeno, Digitální a informační agentura má na starost provozování základních registrů, ISZR, zajišťování propojení mezi jednotlivými registry navzájem i mezi nimi a informačními systémy základních registrů i agendovými informačními systémy. Dále zajišťuje zpřístupňování údajů ze základních registrů a agendových informačních systémů oprávněným subjektům, přičemž tyto údaje poskytuje tak, jak byly zapsány.¹²⁸ Agentuře dále přísluší povinnost vydávat záznamy o využívání údajů vedených v základních registrech a agendových informačních systémech o osobě, která o taková záznam požádá.

3.3 Nakládání s údaji ze základních registrů

3.3.1 Zapisování referenčních údajů do základních registrů

Orgán veřejné moci, který je oprávněn zapisovat údaje do základních registrů a tyto údaje případně měnit, se nazývá *editor*.

¹²⁶ Informační systém základních registrů [online]. *Digitální a informační agentura* [cit. 20. 10. 2023]. <https://dev.dia.gov.cz/zakladni-registry/informacni-system-zakladnich-registru/>

¹²⁷ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 98.

¹²⁸ *Ibid.*, s. 97.

U některých subjektů může dojít k situaci, kdy údaje o něm zapisuje více než jeden editor. V takovém případě se rozlišuje editor primární a sekundární. Za primárního editora se považuje ten, který do základního registru subjekt jako takový poprvé zanesl a „vytvořil“. Právě taky výlučně on může jako editor plně smazat. Sekundární editor naproti tomu vkládá pouze vybrané údaje o subjektu a smí editovat nebo mazat pouze ty.¹²⁹

K zápisu údajů využívá editor výhradně agendový informační systém. Pro tyto tzv. editační agendové informační systémy platí, že jsou většinou provozovány centrálně.

Editor nenese přímou odpovědnost za správnost zapsaného referenčního údaje, ale zapisovat údaje musí pouze v souladu s listinami, na jejichž základě údaj zapisuje. Zápis je třeba provést bez zbytečného odkladu, nejpozději však do 3 pracovních dnů ode skutečnosti, která způsobila potřebu vzniku, změny nebo zániku zapsaného údaje.¹³⁰

3.3.2 Využívání údajů ze základních registrů

Samotná existence základních registrů a v nich uchovávaných údajů by byly však zbytečné, kdyby nebylo možné k nim přistupovat a využívat je.

Zákon i samotný systém základních registrů operuje v pojmem *referenční údaj*. Ohledně referenčních údajů vedených v základních registrech označených zákonem jako referenční se uplatňuje vyvratitelná domněnka, že jsou pravdivé. To v praxi znamená, že údaje musí být považovány za správné, pokud nebude prokázán opak.¹³¹ Správnost údajů garantuje stát. Z výše uvedeného plyne také závěr, že orgán veřejné moci nezkontroluje správnost zapsaných údajů. Není zároveň oprávněn požadovat doložení již zapsaného údaje.

Referenčním údajem je takový údaj, který je za referenční v zákoně označen. Ne všechny údaje ze základních registrů jsou tedy údaje referenční – jako příklad nereferenčního údaje, tedy údaje pouze s informativní hodnotou lze uvést telefonní číslo nebo e-mailová adresa z registru

¹²⁹ Referenční údaje [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 23. 9. 2023].

https://archi.gov.cz/nap:referencni_udaje

¹³⁰ § 4 odst. 3 ZZR.

¹³¹ Mates, Smejkal. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*, s. 95.

obyvatel a registru osob, nebo některé údaje o soukromoprávním uživateli údajů z registru práv a povinností.¹³²

Orgány veřejné moci jsou obecně povinny využívat údaje vedené v základních registrech. Z této povinnosti existují výjimky. První z nich míří na situace, kdy požadovaný údaj nespadá mezi zpřístupněné údaje v rámci zaregistrované agendy. Druhá výjimka se dotýká vyžadování doložení těch údajů, které jsou nezbytné pro vydání rozhodnutí v bezpečnostním řízení podle zákon o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.¹³³

Poslední výjimka se pak dotýká těch údajů, které jsou označeny jako nesprávné, nebo o těch, u nichž vznikla pochybnost o jejich správnosti. V případě, že orgán veřejné moci zjistí nesoulad zapsaného údaje se skutečným stavem, nebo u něj vznikne pochybnost o jeho správnosti, musí o této zjištěné skutečnosti nebo domněnce informovat editora daného registru.¹³⁴ Editorem je následně údaj označen jako nesprávný. V případě, že je údaj takto označen, ztrácí povahu referenčního údaje a zároveň svou presumpci správnosti a je evidován pouze jako informativní.¹³⁵ Editor registru je povinen učinit další kroky k ověření správnosti údaje, případně provést jeho změnu.

Kromě výše nastíněného postupu, kdy správnost údaje zpochybňuje orgán veřejné moci, je oprávněn podat žádost o změnu údajů v registru obyvatel nebo v registru osob také subjekt, o jehož údaje se jedná. Postup při podávání takové žádosti je obdobný jako při žádosti o výpis údajů z příslušného registru a je rozebrán níže.

Při samotném přístupu k údajům ze základních registrů je nutno rozlišovat o jaký konkrétní registr se jedná.

Jak již bylo uvedeno výše, Registr územní identifikace, adres a nemovitostí je veřejným seznamem, a je tak plně veřejně přístupným. V rámci vzniku samotného registru tak byla vytvořena i aplikace umožňující přístup do tohoto registru. Aplikace nese název *Veřejný dálkový přístup (VDP)* a je dostupná na adrese <https://vdp.cuzk.cz/vdp/ruian>. Podle statistik Českého úřadu zeměměřického a katastrálního využití tohoto dálkového přístupu klesá, když se během posledních let snížilo na

¹³² Např. § 18 odst. 2 ZZR.

¹³³ § 5 odst. 1 ZZR.

¹³⁴ § 5 odst. 4 ZZR.

¹³⁵ § 4 odst. 5 ZZR.

polovinu, stále jej ale využije měsíčně přes 70 000 osob.¹³⁶ Takto získané údaje však nejsou referenčními ve smyslu ZZR, ale pouze informativní.¹³⁷

Naopak Registr práv a povinností slouží spíše pro vnitřní potřeby fungování základních registrů a veřejné správy. Hlavním subjektem, který do něj pro svou činnost vyžaduje přístup, je ISZR, který – jak bylo nastíněno výše – ověřuje oprávněnost přístupu k údajům ze zbylých registrů. Pro vstup do registru zřídila Digitální a informační agentura vlastní agendový Informační systém registru práv a povinností. I ten je v omezeně formě veřejně přístupný skrze adresu <https://rpp-ais.egon.gov.cz/AISP/verejne>.

Zbývají tedy Registr obyvatel a Registr osob. Podle druhu subjektu přistupujícího k údajům v těchto registrech můžeme rozlišovat tři základní situace – přístup fyzické nebo právnické osoby ve smyslu podnikajících subjektů samy za sebe, přístupu orgán veřejné moci a přístup soukromoprávních uživatelů.

Fyzické osoby a právnické osoby k údajům z Registrů obyvatel, resp. Registru osob, nemohou přistupovat přímo a z logiky věci ani skrze agendový informační systém. Jedním ze způsobů, jak mohou získat referenční data ze základních registrů, je využití služeb kontaktního místa veřejné správy – Czech POINTu. Na tomto místě je možné podat žádost o výpis údajů z registru obyvatel, výpis údajů z registru osob (neveřejný i veřejný), výpis o využití údajů z registru obyvatel, výpis o využití údajů z registru osob, dále také žádost o změnu údajů v registru obyvatel nebo v registru osob a žádost o poskytování údajů třetí osobě. Další možnost představuje využití Portálu občana a portálu veřejné správy. K vyřízení takové žádosti online je potřeba disponovat datovou schránkou nebo uznávaným elektronickým podpisem. Žádost lze zaslat i obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, krajskému úřadu nebo Ministerstvu vnitra, na vyřízení takové žádosti je však stanovena lhůta 30 dnů, na rozdíl od podání žádosti skrze Portál občana, kde požadovaná služba poskytnuta v rámci aktuálního technického vytížení okamžitě.¹³⁸ Kromě žádosti o výpis o využití údajů z registru obyvatel nebo osob je v rámci ochrany osobních údajů těm, kteří mají zřízenou datovou schránku, jednou za rok

¹³⁶ Statistics for vdp.cuzk.cz [online]. *Veřejný dálkový přístup k datům RÚIAN* [cit. 17. 9. 2023]. <http://services.cuzk.cz/statistiky/vdp.asp>

¹³⁷ Informace o RÚIAN [online]. *Český úřad zeměměřický a katastrální* [cit. 31. 8. 2023]. <https://www.cuzk.cz/ruian/RUIAN/Informace-o-RUIAN.aspx>

¹³⁸ § 58 a násl. ZZR.

bezplatně poskytnut záznam o využívání údajů v základních registrech dané osoby.

K základním registrům mají dále přístup tzv. soukromoprávní uživatelem údajů. Zákon tyto uživatele definuje tak, že jedná o podnikající fyzické osoby nebo právnické osoby odlišné od orgánů veřejné moci, kterým bylo jiným zákonem svěřeno oprávnění využívat údaje ze základních registrů¹³⁹. Klasickým příkladem takových uživatelů mohou být banky. Ty jsou oprávněny založit si informační systém, skrze který mohou přistupovat k údajům z registru obyvatel.¹⁴⁰ Takové subjekty využívají k přístupu k údajům ze základních registrů buď své zaregistrované agendové informační systémy, pokud je mají, případně tzv. soukromoprávní systémy pro využívání údajů. Soukromoprávní uživatelé jsou zákonem limitováni tak, že mohou využívat získané údaje pouze v rozsahu vymezeném v rámci registrované agendy. Druhou možností je pro soukromoprávní uživatele je získání souhlasu k využití údajů subjektu, o který se jedná. Vzhledem k zaměření diplomové práce na činnost orgánů veřejné moci nebude v následující podkapitole 3.3.3. věnován prostor agendovým informačním systémům soukromoprávních uživatelů údajů, platí pro ně ale *mutatis mutandis* obecné informace v této kapitole uvedené.

Co se týče přístupu orgánů veřejné moci k údajům vedených v základních registrech, je nutné hned na úvod zmínit ústavní limity výkonu veřejné moci. Podle čl. 2 Listiny základních práv a svobod platí, že „[s]tátní moc lze uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem [...]“¹⁴¹. Zákonem, který takové situace vymezuje, je právě ZZR, který ve svém § 5 opravňuje a zároveň zavazuje orgány veřejné moci k využívání údajů vedených v základním registru, s omezením v podobě limitace do „rozsahu potřebné[ho] k provedení úkonu orgánu veřejné moci“¹⁴² a vymezením agendy dané orgánu.

Orgány veřejné moci přistupují k údajům vedeným v základních registrech skrze své agendové informační systémy.

¹³⁹ § 2 písm. d) ZZR.

¹⁴⁰ § 38af odst. 1 písm. a) zákona č. 21/1992 Sb., zákon o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴¹ Čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

¹⁴² § 5 odst. 1 ZZR.

3.3.3 Agendový informační systém

V ZZR je agendový informační systém definován jednoduše jako „*informační systém veřejné správy, který slouží k výkonu agendy, využívání elektronických formulářů nebo elektronické identifikaci*“¹⁴³. Za agendu se pak považuje „*ucelená oblast působení orgánu veřejné moci*“¹⁴⁴.

Každý agendový informační systém má svého správce. Tím je zpravidla orgán veřejné moci, který s ním pracuje. Výjimkou jsou tzv. integrované agendové informační systémy. K nim mají orgány veřejné moci přístup, ale spravovány jsou ústředním orgánem státní správy, případně krajským úřadem. Jako příklad lze uvést Integrovaný agendový informační systém Registru osob, který spravuje Český statistický úřad.

Agendové informační systémy je možné rozdělit na ty, ze kterých lze skrze ISZR zapisovat údaje do základních registrů (tzv. editorské, editační nebo také publikační agendové informační systémy), a na ty, které naopak slouží pouze k přístupu k těmto údajům bez oprávnění je měnit (tzv. čtenářské agendové systémy). Jako třetí druh bývá uváděn agendový informační systém spolupublikující, který publikuje nereferenční údaje v ISZR ve vazbě na některý z registrů.¹⁴⁵

Druhé možné dělení je rozlišení systémů je na centrální a lokální. Centrální jsou ty, které byly většinou vytvářeny současně se základními registry a většinou umožňují jak přístup k údajům, tak jejich editaci. Lokálních systémů fungují pro výkon konkrétních agend.

Většinu editačních agendových informačních systémů lze zároveň zařadit mezi centrální. V současné době jsou mezi ně řazeny *Agendový informační systém evidence obyvatel*, *Agendový informační systém cizinců*, *Agendový informační systém evidence občanských průkazů*, *Agendový informační systém evidence cestovních dokladů*, *Informační systém datových schránek*, *Informační systém katastru nemovitostí*, *Informační systém územní identifikace* nebo *Agendový informační systém působnostní*. Spadal mezi ně i informační systém zvaný tzv. *elidentita*, která se od roku

¹⁴³ § 2 písm. f) ZZR.

¹⁴⁴ § 2 písm. e) ZZR.

¹⁴⁵ Provozní řád Informační systém základních registrů [online]. *Digitální a informační agentura*, s. 5 [cit. 20. 9. 2023]. https://www.szrcr.cz/images/dokumenty/dulezite/MET025--2023_Provozni%CC%81_r%CC%8Ca%CC%81d_ISZR.pdf

2021 změnila na Identitu občana.^{146,147} Skrze tyto systémy se provádí zápis, případě editace údajů tak, jak byla popsána v podkapitole 3.3.1.

Čtenářské agendové informační systémy fungují pro využívání údajů ze základních registrů. Při samotném přístupu orgány veřejné moci pošlou ze svých agendových informačních systému žádost o poskytnutí údajů do ISZR. Ten pak na základě ověření z Registru práv a povinností sdělí požadované údaje orgánu veřejné moci.

K tomu, aby mohlo k této komunikaci docházet, je nutné, aby orgán veřejné moci zaregistroval svou agendu a současně i svůj agendový informační systém do Registru práv a povinností.

Registraci agendového informačního systému provádí sám orgán veřejné moci na internetových stránkách Agendového informačního systému registru práv a povinností na adrese <https://rpp-ais.egon.gov.cz/AISP/verejne/domu>. Tato registrace musí být provedena, protože pouze agendový informační systém, který je v něm registrovaný a který má tak přidělený identifikátor, může být připojen k ISZR.¹⁴⁸ Výjimku z registrační povinnosti mají systémy, na které nedopadá zákon o informačních systémech veřejné správy – obecně se takové systémy dají shrnout jako systémy obsahující utajované informace a týkající se obrany státu.

Registrace agendy se provádí ohlášením Digitální a informační agentury, a to v závislosti na ohlašujícím orgánu – buď přímo v případě, že jej provádí ústřední správní úřad, nebo právě skrze ústřední správní úřad přímo nadřízeného ohlašujícímu orgánu, případně toho, který má k ohlašované agendě nejbližší. V ohlášení agendy je mimo jiné nutno uvést, jaké agendové informační systémy budou využívány, a požadované údaje ze základních registrů nebo jiných agendových informačních systémů,

¹⁴⁶ Digitální a informační agentura. Podmínky pro připojení agendových informačních systémů do ISZR [online]. *Podmínky pro připojení agendových informačních systémů do ISZR*, s. 21 [cit. 20. 9. 2023]. https://www.szrcr.cz/images/dokumenty/spr%C3%A1vc%C3%AD_Podminky_pro_pripojeni_agendovych_informacnich_systemu_do_ISZR_verze_2.2_230329.pdf

¹⁴⁷ Editorské agendové informační systémy [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 20. 10. 2023]. https://archi.gov.cz/nap:editorske_ais

¹⁴⁸ Ministerstvo vnitra. RPP kompendium nový AIS [online]. *RPP kompendium nový AIS* [cit. 20. 9. 2023]. <https://www.mvcr.cz/soubor/rpp-kompendium-a-is-novy-2021-05-22a-pdf.aspx>

kteřé budou využívány při výkonu registrované agendy. V případech, kdy orgán veřejné moci požaduje zpřístupnění takových údajů, které nejsou vedeny jako veřejné, je nutné zároveň odůvodnit, za jakým účel je tento údaj vyžadován. K tomuto zpřístupnění je třeba stanoviska příslušného správce registru. V případě kladného stanoviska zaregistruje Digitální a informační agentura agendu a zapíše údaje o ní do Registru práv a povinností.¹⁴⁹ Orgán veřejné moci je následně vyzván, aby do 30 dnů od registrace agendy oznámil Digitální a informační agentuře výkon registrované agendy. V případě bezvadného oznámení ve formě a s náležitostmi stanovenými ZZR je orgán veřejné moci registrován pro výkon agendy.¹⁵⁰

Během fungování agendového informačního systému může často docházet ke změně v rámci vykonávaných agend, přičemž tyto změny mohou být jak na straně orgánu veřejné moci (rozšíření nebo naopak zúžení vykonávané agendy), tak na straně Registru práv a povinností (slučování nebo rozdělování agend, nebo pouhé přečíslování). V každém takovém případě je vyžadováno nové oznámení výkonu registrované agendy.¹⁵¹

Jak plyne z definice agendového informačního systému, jedná se zároveň o informační systém veřejné správy. Dopadá tak něj zároveň ZISVS. Podle něj mají orgány veřejné moci provádět výběr programů, které při své působnosti využívají – včetně informačních systémů. To neplatí zcela pro ty orgány veřejné moci, pro něž jsou závazná usnesení vlády. V takovém případě musí použité programy splňovat podmínky, které stanoví Informační koncepce České republiky.¹⁵² Dále mají povinnost úzce spolupracovat s Digitální a informační agenturou – předkládají nebo oznamují jí návrhy na pořízení, změny nebo informace ohledně provozu určených informačních systémů.¹⁵³ Z tohoto zákona dále plynou další povinnosti pro správce informačního systému veřejné správy spočívající v součinnosti s Ministerstvem vnitra, Policií České republiky

¹⁴⁹ § 54 odst. 5 ZZR.

¹⁵⁰ § 55 odst. 5 ZZR.

¹⁵¹ Příručka pro správce AIS, resp. SSVÚ – Připojení k základním registrům [online].

Digitální a informační agentura, s. 15 [cit. 20. 9. 2023].

https://www.szrcr.cz/images/Prirucka_pro_spravce_AIS_230331.pdf

¹⁵² § 5 odst. 1 ZISVS.

¹⁵³ § 5 odst. 1 ZISVS.

nebo zpravodajskými službami.¹⁵⁴ Další povinnosti stanovuje vyhláškami Digitální a informační agentura.

Kromě výše uvedených registrací musí orgán věřené moci sám zajistit další technické fungování agendového informačního systému, zejména jeho bezpečnost. Zajistit dále musí autentizaci a autorizaci přistupujících uživatelů (konkrétních fyzických osob – v případě orgánu veřejné moci se bude jednat nejčastěji o úředníky) a zaznamenávání historie přístupů k údajům ze základních registrů pro uchovávání po dobu dvou let tak, jej vyžaduje ZZR.¹⁵⁵ Při využívání agendového informačního systému musí dále dodržovat pravidla stanovená Vnitřním řádem Informačního systému základních registrů.

¹⁵⁴ § 5e ZISVS.

¹⁵⁵ § 57 odst. 1 ZZR.

4 Využívání dat ze základních registrů obcemi

Dosavadní část diplomové práce se věnovala eGovernmentu a základním registrům obecně, přičemž se zaměřovala spíše na veřejnou správu jako celek. Veřejná správa má své dvě hlavní a navzájem se prolínající složky: státní správu a samosprávu, a ta se dále dělí na územní a profesní.¹⁵⁶ Význam územní samosprávy lze shledávat v tom, že právě obce jsou místem, kde se veřejná správa nejvíce a nejbližší dotýká běžných občanů. Z tohoto důvodu nelze přehlížet vývoj digitalizace i na nejnižší, obecní úrovni. Tato kapitola diplomové práce se bude proto věnovat oblasti využívání dat ze základních registrů obcemi.

4.1 Teoretická východiska

4.1.1 Samostatná a přenesená působnost obce

Při činnosti obcí jako orgánu veřejné moci je důležité vymezení tzv. samostatné a přenesené působnosti.

O přenesenou působnost se jedná v případech, kdy obec vykonává činnosti státní správy, a to jménem státu. Ten v takových případech přenáší výkon státní správy na obec. Taková delegace státní moci je možná pouze na základě zákona, nikoli podzákonných předpisů. Obce pro výkon státní správy obdrží finanční prostředky ze státního rozpočtu, nejedná se však o kompletní úhradu nákladů, nýbrž jenom o příspěvek. Co se týče normotvorných pravomocí obce při výkonu přenesené působnosti, je vázána zákonem, který na ni působnost přenesl. Pokud je k tomu oprávněna, může v mezích tohoto zákona vydávat nařízení obce. Kromě zákonů jsou obce vázány i dalšími podzákonnými předpisy – usneseními vlády nebo pokyny ústředních správních úřadů.¹⁵⁷ V případě nesprávného postupu je pro provedení kontroly činností přenesené působnosti oprávněný místně příslušný krajský úřad. Mezi „klasické“ oblasti, ve který je ze státu přenesena působnost na obce patří výkon pravomocí

¹⁵⁶ Horzinková, E., Fiala, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část*. Praha: Leges, 2019, s. 50.

¹⁵⁷ Průcha, P. *Místní správa*. Brno: Masarykova univerzita, 2018, s. 92.

stavebního úřadu podle stavebního zákona, evidence obyvatel včetně vydávání občanských a řidičských průkazů nebo výkon činností podle volebních zákonů. Podle míry a „dosahu“ přenesené státní správy lze obce rozdělit do tří kategorií – na „obyčejné“ obce (tzv. obce I), obce s pověřeným obecním úřadem (tzv. obce II) a obce s rozšířenou působností (tzv. obce III). Pro každý vyšší stupně je na obec přeneseno více státní správy, resp. vykonávají ji na větším území. První z výše uvedených vykonávají přenesenou působnost pouze na svém území, zatímco obce s rozšířenou působností mají přidělený celý svůj správní obvod.¹⁵⁸

Naopak samostatná působnost je považována za primární. Jedná se o projev decentralizace veřejné správy. Obec ji vykonává sama za sebe, svým jménem a na svou odpovědnost a výlučně v zájmu svém a svých občanů. Při výkonu samostatné působnosti může obec nakládat se svým majetkem, zároveň s tím však musí dodržovat péči řádného hospodáře. Uzavřený výčet oblastí, které obce mohou regulovat, není vzhledem k obrovskému množství obcí a široké paletě oblastí, které může být nutno na co nejnižší úrovni upravit, možný a ani vhodný. Zákon o obcích však nabízí alespoň demonstrativní výčet takových oblastí, ve kterých je obec samostatnou působnost oprávněna vykonávat – bydlení, zdraví, doprava, výchova, vzdělávání, kulturní rozvoj a veřejný pořádek v obci.¹⁵⁹ V rámci samostatné působnosti jsou obecní orgány oprávněny vydávat obecně závazné vyhlášky.¹⁶⁰ Dohledovým a kontrolním orgánem je Ministerstvo vnitra, případně Ústavní soud jako tzv. negativní zákonodárce v případě zrušení obecně závazné vyhlášky.

Na základě výše uvedených rozdílů – v oblastech financí, kontroly a omezení, je proto nutné odlišovat, o jakou působnost obce se jedná. Zákon o obcích v § 84, § 85 a § 102 uvádí demonstrativní výčet činností, které spadají do oblasti samostatné působnosti. Přenesení působnost lze provést pouze na základě zákona – jako příklad lze uvést stavební zákon, podle něhož orgány obce vykonávají působnost ve věcech územního plánování podle tohoto zákona jako působnost přenesenou.¹⁶¹ Některé

¹⁵⁸ Průcha, P. *Správní právo: obecná část*. Brno: Doplněk, 2012, s. 211.

¹⁵⁹ § 35 odst. 2 zákona č. 182/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

¹⁶⁰ Průcha. *Místní správa*, s. 89.

¹⁶¹ § 5 odst. 2 zákona č. 183/2006 Sb., zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

zákony ovšem výslovně nestanovují, o jakou působnost se jedná. V takových případech platí, že se o působnost samostatnou.

4.1.2 Obce a informační systémy veřejné správy

Obce mohou ve vztahu k informačním systémům veřejné správy, tedy i základních registrů a agendových informačních systémů, vystupovat ve vícero rolích.

Základním postavením je pozice uživatele informačního systému, jakožto osoby, která z něj využívá data.¹⁶² Obec může být zároveň provozovatel informačního systému, tedy zodpovídat za jeho technické fungování, zákon však umožňuje přenést tyto povinnosti na jinou osobu, přičemž jí může být i komerční subjekt stojící mimo veřejnou správu.¹⁶³ V případě registrace vlastního informačního systému bude obec vystupovat jako jeho správce.

Z postavení správce agendového informačního systému jakožto informačního systému veřejné správy plynou obci další povinnosti, jak bylo nastíněno v podkapitole 3.3.3, včetně překládání Digitální a informační agentuře projektů vybraných informačních systémů.¹⁶⁴

Kromě toho mají však orgány veřejné moci – a tedy i obce – za úkol vytvářet, dodržovat a vyhodnocovat své vlastní informační koncepce. Pro obce platí, že se jeho orgány považují za jeden celek a vytvářena je tak jedna koncepce pro celou obec. Stanoví v ní své cíle ohledně „vytváření, správy, provozování, užívání a rozvoje svých informačních systémů [...]“¹⁶⁵. Konkrétní obsahové náležitosti a požadavky koncepce obsahuje vyhláška č. 529/2006 Sb., vyhláška o dlouhodobém řízení informačních systémů veřejné správy. Koncepce se předkládá Digitální a informační agentuře, a to do 3 měsíců od jejího vydání.

Obce jsou vázány Informační koncepcí České republiky. Ohledně agendových informačních systémů požaduje, aby všechny tyto systémy zohledňovaly moderní trendy a technologie.¹⁶⁶ Zároveň ale slibuje, že pro obce budou vybudovány strategie pro návrhy a provoz agendových

¹⁶² § 2 odst. 1 písm. e) ZISVS.

¹⁶³ § 2 odst. 1 písm. d) ZISVS.

¹⁶⁴ § 5 odst. 2 písm. f) ZISVS.

¹⁶⁵ § 5a odst. 2 b) ZISVS.

¹⁶⁶ *Informační koncepce ČR*, s. 15.

informačních systémů pro malé agendy. Navíc je v Informační koncepci přislíbena podpora od státu.¹⁶⁷

4.1.3 Možnosti přístupu obcí k datům ze základních registrů

V kapitole 3.3 byla vymezena základní teoretická východiska využívání údajů ze základních registrů orgány veřejné moci. V této podkapitole dojde k rekapitulaci tohoto výkladu s konkrétním zaměřením na orgány nižších územních samosprávných celků – obcí.

V podkapitole 2.5 byly rozebrány některé dopady přijetí ZoPDS na poskytování služeb orgány veřejné moci. Mezi nimi byl uveden konkrétně jeho § 7 a princip *once only*.¹⁶⁸ Podle něj mají orgány veřejné moci povinnost využívat údaje, které jsou vedeny v základních registrech nebo agendových informačních systémech, místo toho, aby je opakovaně vyžadovaly po občanech. Tato povinnost vyplývá pro všechny orgány veřejné moci, ovšem s několika výjimkami. Mezi ně spadají územní samosprávné celky při výkonu samostatné působnosti.¹⁶⁹ Obce (a obdoby i kraje) ovšem mohou dobrovolně služby podle tohoto zákona i tak poskytovat.

Z výše uvedeného tedy plyne, že využívání dat ze základních registrů ze strany obcí, je výrazně odlišné při vykonávání samostatné a přenesené působnosti. Zatímco při výkonu přenesené působnosti, kdy obec prakticky vykonává státní správu, je povinna jako orgán veřejné moci využívat – je-li to potřeba – základních registrů, při vykonávání samostatné působnosti tato povinnost neexistuje.

Při výkonu přenesené působnosti budou obce k získání dat ze základních registrů využívat agendové informační systémy, přičemž mohou využívat i ty systémy vedené na centrální úrovni.

Při samostatné působnosti je situace komplikovanější. Podle současného právního stavu nemusí obce při výkonu svých činností využívat žádný informační systém nebo dokonce elektronický program. Je tedy možné – a především v obcích s menším počtem obyvatel možná i vhodnější – vést svou samosprávnou agendu v klasické papírové formě. Pokročilejší variantou je využívání jednoduchých počítačových programů, např. ze sady aplikací Microsoft Office. Třetí alternativou, při které

¹⁶⁷ Ibid., s. 14.

¹⁶⁸ Zajíček et al. *Zákon o právu na digitální služby*, s. 93.

¹⁶⁹ § 14 odst. 3 ZoPDS.

nedochází k přístupu do základních registrů, je lokální specializovaný informační systém, který však není napojený na Informační systém základních registrů. V žádném z nastíněných systémů nejsou využívána data ze základních registrů (kromě těch veřejně přístupných) a orgány obce tak v případě nutnosti musí získat údaje jinak.

Jednou z možností je využití připojení k již existujícímu vhodnému centrálnímu agendovému informačnímu systému – například k Integrovanému agendovému informačnímu systému ROS spravovaným Českým statistickým úřadem nebo Informačnímu systému Evidence obyvatel.¹⁷⁰ Obce jsou dále oprávněny zaslat pomocí své datové schránky žádost Digitální a informační agentuře o poskytnutí referenčních údajů o osobě.¹⁷¹ Třetí volbou je přístup k základním registrům skrze tzv. Formulářový agendový informační systém. Tato varianta je vhodná především pro hromadné žádosti o poskytnutí většího množství údajů.¹⁷²

Poslední alternativou je pak registrace agendového informačního systému, registrace agendy a oznámení výkonu agendy Digitální a informační agentuře, tak jak byl tento postup, včetně ostatních podmínek pro připojení, popsán v podkapitole 3.3.3.

4.2 Empirická část

V druhé části čtvrté kapitoly popíšu a zrekapituluji svůj výzkum prováděný s vybranými obcemi jako orgány veřejné moci. V této části práce bylo účelem zjistit, jak – pokud vůbec – využívají obce v praxi data ze základních registrů při výkonu samosprávné působnosti.

4.2.1 Metodologie a výzkumné metody

Cílem diplomové práce je zjistit, jakým způsobem obce v České republice při vykonávání své samosprávné působnosti přistupují k údajům, které jsou o občanech vedeny v základních registrech, a sice jak a zda využívají efektivně možnosti, které jim aktuální právní úprava poskytuje. Dílčím cílem práce je také odhalit, jaké jsou případné důvody pro nevyužívání

¹⁷⁰ Digitální a informační agentura. *Podmínky pro připojení agendových informačních systémů do ISZR*, s. 21.

¹⁷¹ Příručka pro správce AIS, resp. SSVÚ – Připojení k základním registrům, s. 13.

¹⁷² Formulářový agendový informační systém [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 29. 9. 2023]. <https://archi.gov.cz/nap:fais>

těchto možností, nebo jaké okolnosti v této oblasti znesnadňují výkon samosprávné působnosti.

Jak již bylo uvedeno v úvodu této práce, zvolil jsem pro svůj výzkum základní registry proto, že se jedná o součást českého eGovernmentu, která, přestože existuje již více než deset let, stále často nedochází k jejich plnému užívání. Naopak na obecní samosprávy jsem se zaměřil z toho důvodu, že stojí při hodnocení vývoje eGovernmentu částečně mimo hlavní proud, a to i přesto, že jsou občanům „nejblíže“.

Vzhledem k tomu, že cílem bylo zjistit, jak a zda různé obce přistupují k datům ze základních registrů, byl zvolen kvantitativní výzkumný postup.

Pro sběr dat byl pomocí služby Microsoft Forms vytvořen dotazník obsahující uzavřené a otevřené otázky. Dotazníky byly následně s krátkým popisem účelu a s žádostí o jeho vyplnění odeslány elektronicky prostřednictvím e-mailu vybraných obcí. K zvýšení účasti byly rovněž odeslány upomínkové e-maily.

Otázky, na které byly obce v uvedeném dotazníku tázány, byly sestaveny na základě teoretických poznatků vycházejících z platné právní úpravy. Jednotlivé otázky se týkaly využívání dat ze základních registrů a agendových informačních systémů. Obce byly dotazovány, zda při výkonu své samosprávy takové systémy používají, případně v jakých oblastech. V případě negativní odpovědi byly obce požádány o sdělení, proč takové systémy nevyužívají. V závěru dotazníky byly obce požádány o zhodnocení legislativy, případně uvedení, zda by pro svou činnost uvítaly nějaké změny. Na konci byly obce ještě požádány o zanechání kontaktu pro případné další doplňující odpovědi. Přesné znění pokládaných otázek je uvedeno v Příloze A této práce.

Za zjištěním výše uvedeného jsem oslovil vybrané obce. Ty byly pro vyplnění dotazníku vybrány na základě náhodného stratifikovaného výběru. Jedním z kritérií byla podmínka, aby při výběru dotazovaných obcí byly vybrány rovnoměrně obce, obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností¹⁷³ a to z toho důvodu, aby bylo možné porovnat, zda velikost obce a míra přenesené působnosti může mít vliv na to, jak obce přistupují k datům ze základních registrů. Druhým kritériem bylo kritérium geografické. Obce byly vybírány tak, aby se v jednotlivých kategoriích obcí podle prvního kritéria co nejméně objevovaly obce

¹⁷³ K tomuto rozdělení obcí blíže v podkapitole 4.1.1.

spadající pod stejné kraje, a to z toho důvodu, aby rozmanitějšího zastoupení všech částí České republiky. Posledním kritériem je, že vybrané obce musí mít status města¹⁷⁴ – nebyly tedy vybírány „vesnice“. Důvodem pro vyloučení vesnic je skutečnost, že obce se statusem města mají obvykle vyšší míru urbanizace a větší komplexnost ve své správě. Kromě těchto kritérií nebyl výběr podroben žádnému subjektivnímu kritériu ani preferenci.

Na základě výše uvedeného bylo osloveno celkem 38 obcí. Seznam těchto je v abecedním pořadí včetně kraje, ve kterém se obec nachází, a počtu obyvatel, uveden ve příloze B této práce. 33 z nich následně dotazník vyplnilo. Anonymizované odpovědi jsou v příloze C této práce. Z důvodu vyšší přehlednosti byly některé odpovědi pro účely uvedení v příloze upraveny.

Odpovědi získané od respondentů byly následně analyzovány. Některé obce byly následně osloveny s doplňujícím dotazem a i tyto jejich odpovědi byly zohledněny.

4.2.2 Vyhodnocení zjištěných dat

V této části diplomové práce proběhne vyhodnocení zjištěných informací získaných na základě vyplněných dotazníků. Pro větší přehlednost jsou některá zjištěná data uvedena i v příslušných tabulkách.

Jako první po úvodních identifikačních údajích obce v dotazníku odpovídaly na otázku, zda při výkonu své samosprávné působnosti využívají systémy, které lze považovat za agendové informační systémy ve smyslu zákona o základní registrech.

Většina odpovědí na tuto otázku byla pozitivní – celkem 24 z 33 respondentů uvedlo, že agendové informační systémy při výkonu své samosprávné působnosti využívá. Pouze 9 z dotazovaných obcí, které

¹⁷⁴ Za města se považují obce, které byly městem před 17. květnem 1954, pokud o to požádá předsedu Poslanecké sněmovny. Nově se obec může stát městem, pokud má alespoň 3 000 obyvatel, a to na návrh obce a po vyjádření vlády, pokud obce za město prohlásí Předseda poslanecké sněmovny. Pro objektivní posuzování kritérií přijala vláda usnesení vlády ze dne 2. května 2001 č. 418 o určení kritérií pro posouzení návrhů obcí na stanovení městy vládou a vyjádření vlády k žádostem obcí o stanovení městy.

dotazník vyplnily, uvedlo, že agendové informační systémy při výkonu své samosprávné působnosti nevyužívá.

Z těchto devíti obcí byly obce s rozšířenou působností (v tabulce níže pod zkratkou „ORP“), obce s pověřeným obecním úřadem („OPOÚ“) i „klasické“ obce („obce“) zastoupeny co do absolutního počtu víceméně rovnoměrně. Při poměrném srovnání negativních odpovědí k celkovému počtu odpovědí vyplývá, že obce, které nejsou obcemi s rozšířenou působností ani obcemi v pověřeném obecním úřadě, využívají možnosti agendových informačních systémů méně.

Tab. 1 Využívání agendových informačních systémů

	ORP	OPOÚ	Obec	Celkem
Ano	11	8	2	24
Ne	3	2	4	9

Obce, které na otázku ohledně užívání agendových informačních systémů odpověděly negativně, byly dotázány, z jakého důvodu tak nečiní. Na tuto otázku se objevily prakticky pouze dva důvody. Z odpovědí čtyř respondentů vyšlo najevo, že agendové informační systémy pro agendu spadající do samosprávné působnosti nepotřebují. Další dvě obce pak uvedly, že je pro ně systém základních registrů zbytečně složitý a organizačně náročný na to, aby si agendový informační systém obstaraly, jedna obec zmínila nedostatečnou legislativní podporu pro zavádění agendových informačních systémů. Dvě obce uvedly, že využívají služeb Portálu občana. Zbytek obcí neuvedl žádný důvod, případně o konkrétním důvodu nevěděly. Některé z obcí, které na otázku ohledně užívání agendových informačních systémů odpověděly negativně, zároveň neuvedlo kontakt na konkrétní osobu, která dotazník vyplňovala, nebo výslovně uvedla, že si nepřeje odpovídat na případné doplňující otázky.

Ty obce, které kontakt pro doplňující otázky zanechaly, byly následně osloveny a požádány o zodpovězení doplňujícím dotazu – jak při samosprávné působnosti fungují, případně zda a jak přistupují v případě potřeby k údajům ze základních registrů. Ze všech odpovědí těchto obcí vyšlo najevo, že obce využívají kombinace různých vlastních informačních systémů, které ovšem nejsou přímo považovány za agendové informační systémy a nejsou napojeny na základní registry, dále formulářová

řešení v Portálu občana, Informační systém datových schránek pro vypravování dokumentů, a dále různé spisové služby a běžné kancelářské programy ze sady Microsoft Office.

Obce, které na otázku ohledně užívání agendových informačních systémů odpověděly pozitivně, byly následně dotázány, v jakých oblastech své samosprávné tak činí. Některé oblasti, které byly uváděny, ovšem nespadaly do samosprávné působnosti, nýbrž odpovídaly působnosti přenesené – několikrát takto byla zmíněna např. agenda občanských průkazů nebo projednávání přestupků. Tyto odpovědi nebyly dále brány ve vyhodnocování v potaz a nejsou tak v tabulce níže uvedeny. Tabulka zároveň obsahuje pouze odpovědi, které se objevily nejčastěji.

Tab. 2 Oblasti, ve kterých dotazované obce nejčastěji využívají agendové informační systémy

Oblast	Počet obcí
Odpadové hospodářství obcí	15
Správa místních poplatků	13
Parkování, doprava	6
Životní prostředí	6
Spisové služby	6
Činnost městské policie	4
Školství	4
Rozvoj města, investice	4
Správa obecního majetku	3
Sociální a občanské aktivity	2

Z vyhodnocených dat bylo zjištěno, že nejčastější takovou oblastí je odpadové hospodářství obcí, když tuto možnost v různých variantách uvedlo 15 obcí. Obec má v oblasti správy odpadů uloženy povinnosti zákonem č. 541/2020 Sb., o odpadech, přebírat veškerý komunální odpad vznikající na jejím území při činnosti nepodnikajících fyzických osob a dále také určovat místa pro třídění odpadu.¹⁷⁵ Druhou nejčastější odpovědí byla správa místních poplatků, kterou uvedlo 13 z dotazovaných obcí. Do jisté míry může být tato oblast přímo navázaná na oblast správy

¹⁷⁵ § 59 zákon č. 541/2020 Sb., zákon o odpadech, ve znění pozdějších předpisů.

odpadového hospodářství, jelikož poplatek za komunální odpad je jedním z místních poplatků, které může obec zavést.¹⁷⁶

Šest obcí dále uvedlo, že agendové informační systémy používá při správě dopravy a parkování v obci. Některé obce konkrétně uvedly, že se jedná o oblasti rezidentního parkování, které se postupně rozšiřuje v čím dál větším počtu českých obcí, nebo k systému fungování městské hromadné dopravy. Většinou – ale ne ve všech případech – se jednalo o větší obcí s větším počtem obyvatel, případně se zavedeným systémem městské hromadné dopravy. Pod odpovědi označené jako Životní prostředí byly spojeny odpovědi několika obcí, které různě uváděly ochranu životního prostředí jako celek, nebo pouze určité výseky tohoto širokého oboru. Nejčastěji se jedno o ochranu ovzduší¹⁷⁷, otázky týkající se vodních zdrojů¹⁷⁸ nebo veřejné zeleně. Stejný počet obcí dále využívá při své samosprávné působnosti různé spisové služby, které podle jejich vyjádření fungují jako agendové informační systémy.

Agendové informační systémy využívají čtyři obce při činnosti a fungování městské policie. V tomto případě se vždy jednalo o větší obce minimálně s pověřeným obecním úřadem. Jenom čtyři obce mají agendové informační systémy, které využívají ve správě školství. Stejný počet obcí využívají takové systémy pro rozvoj města, případně pro investice. Tři obce uvedly, že využívají agendové informační systémy pro správu vlastního majetku, dvě obce pak pro různé sociální a občanské aktivity.

Obce byly dotázány, zda při výkonu své samosprávné působnosti využívají (kromě agendových informačních systémů) jiné informační systémy, ve kterých jsou vedeny údaje o občanech, a v případě, že jich využívají více, zda jsou mezi sebou navzájem propojené a údaje z nich navzájem propisují do druhé.

Na první část této otázky odpověděly obce stejně jako v první dotazované oblasti. Výjimku tvořily tři obce, které předtím uvedly, že

¹⁷⁶ § 1 odst. 1 zákon č. 565/1990 Sb., zákon České národní rady o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁷ V oblasti ochrany ovzduší obce častěji vystupují v rámci přenesené působnosti, zákon o ochraně ovzduší jim však přiznává i některé oprávnění v rámci samostatné působnosti, např. § 16 odst. 5 zákon č. 201/2012 Sb., zákon o ochraně ovzduší, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁸ Obce v samostatné působnosti vystupují např. při rozvoji vodovodů a kanalizací podle zákon o vodovodech a kanalizacích.

nevyužívají agendové informační systémy. Ty nyní přiznaly, že využívají jiné informační systémy, ve kterých jsou vedeny údaje o jejich občanech. Co se týče propojenosti jednotlivých informačních systémů obcí, které mají a využívají takových systémů více, dá se říci, že většina obcí se snaží o propojenost těchto systémů.

Z 27 obcí, které využívají jakékoli informační systémy, jich 16 sdělilo, že jsou navzájem propojené. Dalších 6 jich uvedlo, že se o propojování snaží a že některé informační systémy propojeny jsou. Ve většině případů se jednalo o obce, které užívají velké množství informačních systémů pro rozdílné agendy. Pět obcí systémy propojené nemá vůbec.

Obce dále byly požádány, aby se pokusily zhodnotit adekvátnost a efektivitu právní úpravy ohledně přístupu k základním registrům. Je nutno zmínit, že toto hodnocení ze strany příslušných respondentů probíhalo z leckdy laického pohledu, zároveň však tyto osoby mají praktickou zkušenost s uvedenou činností.

Na základě vyhodnocení dotazníků bylo zjištěno, že většina obcí nespatřuje žádné zákonné překážky a právní úpravu v této oblasti hodnotí jako adekvátní a vyhovující. To se dá vysvětlit dvěma způsoby – buď opravdu takové překážky neregistrují, resp. se s nimi dosud nesetkaly z důvodu bezproblémového přístupu, nebo konkrétní odpovídají osoby nemusí mít dostatečný přehled o platné legislativě.

Nejčastější překážkou ztěžující přístup do základních registrů, kterou obce v odpovědích v dotazníku zmiňovaly, se dotýkala složitosti přístupu do systému základních registrů. Jako hlavní důvod spatřovaly nutná opatření k ochraně osobních údajů – autentizaci a autorizaci přistupujících uživatelů. Jeden z respondentů přitom ironicky poukázal na situaci, kdy stát po obcích při přístupu k základním registrům vyžaduje zabezpečí ochrany osobních údajů na straně jedné, zároveň však sám k osobním údajům přistupuje necitlivě a „bez jakékoli odpovědnosti zveřejňuje na veřejném internetu.“¹⁷⁹

¹⁷⁹ Tím odkazoval zřejmě na veřejný seznam držitelů datových schránek. Ten je v současnosti veřejně dostupný a kromě údaje o samotné datové schránce a jejím majiteli obsahu obsahuje i adresu majitele, a to včetně nepodnikajících fyzických osob. V září 2023 bylo však schválena novela, která by zveřejnění v tomto seznamu umožnila pouze na žádost majitele datové schránky. Údaje o jednotlivcích nebudou v seznamu datových schránek, schválila to PS. *Advokátní deník*. 2023.

Někteří respondenti dále na výše uvedenou otázku uváděli, že jim práci znesnadňuje, že přístup do základních registrů mají pouze některé osoby na daném obecním úřadě, resp. některá jeho oddělení. Tento problém do jisté míry souvisí i s výše probíranou ochranou osobních údajů. V tomto ohledu závisí vymezení konkrétní osob při přístupu do základních registrů přes agendový informační systém a je na zvážení obce, které osoby k tomu mohou být autorizovány. Pro obec bude z pohledu zabránění zneužití osobních údajů jednodušší nižší počet autorizovaných osob, ale nemělo by to být na úkor řádného výkonu veřejné správy. V současné době však není žádné omezení ohledně počtu osob, které mohou k základním registrům přistupovat, pokud pro všechny takové osoby budou splněny náležitosti. Nejedná se tedy o zákonnou překážku (byť jsou zákonem stanoveny podmínky pro přístup), ale spíše organizační záležitost dané obce.

Další zmíněný potenciální legislativní nedostatek, který se objevil, se týkal Registru obyvatel, resp. správnosti jeho údajů. Jeden z respondentů vyjádřil znepokojení, že mohou existovat „různé vnitřní databáze, které si vedou jednotlivé úřady a ve kterých mohou být údaje duplicitní, popř. nesprávné.“ Takové vnitřní databáze, které nebudou napojeny na základní registry, skutečně existovat mohou a mohou v nich být uvedeny jiné údaje. Duplicita takto vedených údajů ve vnitřních databázích, pokud se jedná o údaje stejné, není optimální stav a danému úřadu může způsobit minimálně chaos, větším problémem je vedení nesprávných údajů. Řešením takového problému je připojení „vnitřní databáze“ k základním registrům jako agendový informační systém. Údaje v základních registrech by měly být vždy platné, resp. platí výše rozebraná vyvratitelná domněnka správnosti. V tomto případě se taktéž nejedná o legislativní překážku, nýbrž o nevyužití zákonných možností v přístupu do základních registrů.

Některé obce byly k fungování základních registrů velmi kritické. Kritizovaly přílišnou byrokracii spojenou s fungováním agendových informačních systémů. Objevila se taky poznámka od jednoho z respondentů, že se často o nově přijatých změnách dozvídají pouze „z Power Pointu různých státních orgánů“ nebo že jsou zákony, vyhlášky a další materiály tvořeny lidmi odtaženými od reality.

Jedna z navrhovaných legislativních změn byla zavedení „možnosti sdílení údajů o osobách při vzniku dluhů v samosprávě a přenesené působnosti státní správy. Např. občan dluží pokuty na přestupcích a místních poplatcích a žádá o pronájem městského bytu“. Osobně se domnívám, že takové rozšíření by vhodné nebylo. Nakládání s obecním majetkem, jako je například pronájem bytu, v sobě nese silné znaky soukromoprávního jednání, a tedy se nejedná o výkon veřejné moci. Přestože je snaha obce pronajmout byt v jejím majetku solventnímu nájemci pochoitelná, mohlo využití základních registrů nebo jiných agendových informačních systémů, které slouží výhradně pro výkon veřejné moci, zvýhodnit obec jako smluvní stranu. Podobné stanovisko zaujalo v roce 2012 i Ministerstvo vnitra.¹⁸⁰

Obce, které agendové informační systémy využívají a zároveň i některé, které tak nečiní, shodně několikrát zmínily složitost systému. Konkrétně zmiňovaly problémy s přihlašovaním do systému, přílišná složitost, vyžadování nesmyslných informací apod. V navazující otázce o případných legislativních změnách, které požadovaly, pak zmiňovaly celkové zjednodušení systému – přihlášení do systému, registrace systému a činnostní role.

Jedna z obcí uvedla, že agendové informační systémy nepoužívá, protože neexistuje dostatečná legislativní opora, konkrétně „ve smyslu možnosti ověřování údajů pro agendy samosprávy“. Tato odpověď vyznívá vzhledem k počtu obcí, které agendové informační systémy využívají a neshledaly žádné legislativní nedostatky, natož nedostatečnou legislativní oporu, nelogicky. V průběhu této diplomové práce byl podrobně představen minimálně jeden zákonem předvídaný způsob týkající se agendových informačních systémů, nelze proto souhlasit s tím, že by neexistovala dostatečná legislativní opora.

4.2.3 Vlastní úvahy de lege ferenda a pro praxi

Na úvod kapitoly bych rád posoudil výhody a nevýhody jednotlivých způsobů, které mohou obce využít pro přístup k datům ze základních registrů. Lze konstatovat, že přes veškeré uvedené nedostatky představují

¹⁸⁰ Sdružení tajemníků městských a obecních úřadů ČR. Stanovisko k možnosti obcí využívat základní registr obyvatel [online]. *Stanovisko k možnosti obcí využívat základní registr obyvatel* [cit. 30. 9. 2023]. http://m.tajemnici.cz/assets/File.ashx?id_org=200006&id_dokumenty=3444

agendové informační systémy napojené na ISZR optimální způsob pro obce při výkonu samosprávy.

Jako naprosto nevyhovující shledávám pro 21. století variantu bez žádného elektronického systému. V takovém postupu nespátřuji žádnou výhodu oproti ostatním možnostem, co se týče bezpečnosti, efektivnosti, nákladovosti a uživatelské přívětivosti. Pro představu například kancelářské složky nemohou být zálohovány a mohou být odcizeny nebo ztraceny, vyhledávání v nich může být nepřehledné a zdoluhavé, nesnadné je jejich skladování i archivace. Během prováděného výzkumu naštěstí taková praxe obcí nebyla zjištěna.

Ani jednoduché kancelářské programy (např. Microsoft Word, Excel) nehodnotím jako přijatelnou variantu pro komplexní výkon samosprávné působnosti obce. Přesto však lze připustit, že pro některé jednoduché nebo jednorázové agendy zejména menších obcí může tento způsob představovat vhodnou možnost, která je finančně a organizačně nenáročná.

Jako jedinou vhodnou alternativu k agendovým informačním systémům spatřuji v obecném informačním systému bez napojení na ISZR s případným přístupem do již existujícího centrálního agendového informačního systému.

Jak jsem již uvedl, spatřuji v agendových informačních systémech nejvýhodnější možnost. V České republice se ale v současnosti nachází přes 6 000 obcí, přičemž většina z nich nemá ani status města. Tato skutečnost s sebou přináší organizačně-technický problém v případě, kdy by každá obec v Česku uvažovala o registraci vlastního agendového informačního systému, byť jenom jednoho. Mohlo by docházet k delším intervalům při spojování s ISZR nebo při kontrole v Registru práv a povinností. Mohly by současně vzrůst technologické, personální a finanční náklady, což samo o sobě jde proti smyslu digitalizace. Samostatný agendový informační systém pro každou obec tedy není cesta, kterou by se měly české obce vydat – za předpokladu, že by zároveň nedošlo ke výraznému zmenšení počtu obcí (tento krok by mohl přinést i jiné výhody, mimo jiné i ekonomické¹⁸¹, ale problematika „přeobcování“ Česka není tématem této práce).

¹⁸¹ Národní ekonomická rada vlády odhaduje úspory až ve výši 10 miliard Kč ročně v případě redukci obcí do 1 000 obyvatel. Návrhy NERV na snížení výdajů a zvýšení příjmů veřejných rozpočtů v ČR [online]. *Vláda České republiky*

Za současné situace, s přihlédnutím k aktuálnímu počtu obcí, vidím jako nejlepší způsob ty situace, kdy obce přistupují do základních registrů přes centrální agendové informační systémy. V tomto ohledu bych jednoznačně podpořil rozšíření užívání Agendového informačního systému evidence obyvatel tak, aby i samosprávné celky měly, stejně jako jiné orgány státní správy, povinnost skrze tento systém využívat data ze základních registrech.

Obce často ve svých odpovědích zmiňovaly, že jim ve využívání základních registrů brání povinnosti ohledně ochrany osobních údajů. V tomto ohledu s největší pravděpodobností nelze do budoucna spatřovat možnost úpravy legislativy tak, aby byla v nakládání s osobními údaji benevolentnější a pro obce přívětivější. V souvislosti s nařízením GDPR vyvstaly pro obce sice další povinnosti, zejména nutnost mít pověřence pro ochranu osobních údajů, nařízení však vstoupilo v účinnost před více než před pěti lety, což dle mého názoru dostatečně dávno na to, aby obce tuto problematiku reflektovaly a nezpůsobovala jim větší problémy. Domnívám se, že v tomto ohledu je právní úprava nastavena adekvátně, resp. nevidím přílišný prostor pro její úpravu ve prospěch požadavku těchto obcí. Zároveň si nemyslím, že by byla změna vůbec vhodná. Práva občanů na ochranu osobních údajů a soukromí by měla být nadřazena zájmům (nejen) obcí. Doporučením pro obce však je, aby při ohlašování agendy a registraci agendového informačního systému sdělila Digitální a informační agentuře všechny údaje ze základních registrů, které budou využívány při výkonu agendy.

Mezi nejčastější legislativní překážky, které obce spatřovaly při přístupu k základním registrům, a zároveň i mezi důvody, proč některé obce sdělily, že agendové informační systémy nevyužívají, patřila složitost. Jak bylo uvedeno ke konci předcházející podkapitoly, častokrát se objevovaly s tím související požadavky na zjednodušení systému. V tomto bodě spatřuji možnosti, které by mohly přístup do základních registrů obcím minimálně uživatelsky ulehčit, byť se nejedná o výlučně zákonné překážky. Samotný systém registrace agendového informačního systému a agend se zdá být komplikovaný a místy nepřehledný. Nepomáhá tomu ani skutečnost, že je nutno vykonávané agendy hlásit opakovaně v případě, že dojde k jejich změnám.

[cit. 19. 10. 2023]. <https://www.mvcr.cz/clanek/narust-uzivatelu-egovernmentu-lide-se-statem-stale-vice-komunikuji-elektronicky.aspx>

Důležitou roli by mohla sehrát Digitální a informační agentura jakožto nový hlavní orgán zastřešující digitalizaci a eGovernment v Česku. V diplomové práci byly zmíněny některé projekty na celostátní úrovni, které se společně s jejím vznikem podařily rozjet. Mohla by tedy v oblasti agendových informačních systémů, i digitalizace jako takové, poskytovat obcím součinnost, pomoc nebo rady. Mohla by tím být napravena nedostatečná informovanost obcí, na kterou taktéž některé obce odkazovaly.

Největší „překážku“ však osobně spatřuji v lidském faktoru. Částečně to vyplynulo i z některých odpovědí, ve kterých byla často zmiňována nízká informovanost obcí o právních aspektech. Některé obce mylně uváděly překážky a problémy, které ve skutečnosti neexistují, nebo existuje jejich jednoduché řešení. Domnívám se, že lidský faktor, nevyužívání možností, které právní řád nabízí, a neochota některých obcí nebo konkrétních osob jsou brzdou v rozvoji eGovernmentu nejen na úrovni samosprávných obcí, ale i na celostátní úrovni. K digitalizaci činností totiž nedostačuje, aby existovaly možnosti, které se budou využívat jen tak, aby se neřeklo, ale především je potřeba i „digitálně myslet“.

5 Závěr

V této diplomové práci jsem se věnoval vývoji eGovernmentu v České republice. V první kapitole jsem rozebral základní problémy týkající se eGovernmentu se zaměřením na aktuálně řešené oblasti digitalizace veřejné správy. Ve druhé kapitole jsem se zaměřil na obecné fungování základních registrů, abych ve třetí kapitole mohl provést výzkum ohledně využívání základních registrů obcemi při výkonu jejich samostatné působnosti.

Hlavním cílem diplomové práce bylo zjistit, jakým způsobem obce při vykonávání své samosprávné působnosti využívají základní registry. Na základě zjištěných dat bylo vyhodnoceno, že většina obcí využívá adekvátně zákonné možnosti k přístupu do základních registrů, ovšem činnost některých obcí v tomto ohledu není zcela efektivní a optimální. Dalším dílčím cílem práce bylo odhalit skutečnosti, kterým obcím znesnadňují přístup do základních registrů, případně jim v tom dokonce zabraňují. Jako největší problém byla shledána složitost systému a postupu při připojování k Informačnímu systému základních registrů a dalším velkým problémem je přístup jednotlivých obcí – jejich neochota, neinformovat nebo nepochopení základních výhod. Vznikl tak seznam doporučení, jehož obsahem jsou jak možné legislativní a technické změny, tak i návrhy představující apel na obce.

Pozornost byla v první kapitole práce věnována i vývoji eGovernmentu jako celku. Ten vychází z této diplomové práce s nepříliš pozitivním hodnocením. Ze zpráv kontrolních orgánů jsou opakovaně zřejmé informace, že finanční prostředky na digitalizaci jednotlivých resortů veřejné správy nejsou plně a účelně využívány a některá ministerstva dokonce neplní zákonem stanovené povinnosti v oblasti digitalizace. Pozitivní posunem je po několika letech přijetí zákona, který umožní start elektronická Sbírka zákonů (eSbírka) a systému pro elektronizaci legislativního procesu (eLegislativa). Potrvá sice ještě několik let testovacího provozu, než budou plně funkční, jejich samotné přijetí je však pozitivním posunem. S jistou nadějí lze sledovat první kroky Digitální a informační agentury, která si jako svůj první projekt předsevzala elektronické občanské průkazy. Ty mohou fungovat již od začátku roku 2024, není však jisté, zda předmětná novela projde legislativním procesem.

Závěrem by se dalo říci, že eGovernment v České republice není ještě na takové úrovni, na které by býti mohl, a naopak se nedá říci, že by

zcela platilo, že „úřad obíhají data, ne lidi.“ eGovernment má však beze sporu ambice ke zlepšení, a to jak na úrovni státní správy, tak na úrovni územně samosprávných celků.

Použité zdroje

1. Čabanová, A. Registry elektronického zdravotnictví nejsou. Povinnost je používat se odloží. *Medical Tribune*. roč. 2023. <https://www.tribune.cz/zdravotnictvi/registry-elektronickeho-zdravotnictvi-nejsou-povinnost-je-pouzivat-se-odlozi/>
2. Česká televize. Prvním projektem Digitální a informační agentury má být eDokladovka. Poslouží jako občanský průkaz [online]. ČT24 [cit. 30. 6. 2023]. <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3575636-prvnim-projektem-digitalni-a-informacni-agentury-ma-byt-edokladovka-poslouzi-jako>
3. Český statistický úřad. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2023 [online]. *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2023* [cit. 30. 9. 2023]. <https://www.czso.cz/documents/10180/191186757/1300722303.pdf/58801e7b-4f05-4470-908c-7295691d4dd2?version=1.3>
4. Český statistický úřad. Počítače a internet v domácnostech [online]. *Počítače a internet v domácnostech* [cit. 30. 5. 2023]. <https://www.czso.cz/csu/czso/1-pocitace-a-internet-v-domacnostech-f1de7iri8s>
5. Digitální a informační agentura. Podmínky pro připojení agendových informačních systémů do ISZR [online]. *Podmínky pro připojení agendových informačních systémů do ISZR* [cit. 20. 9. 2023]. <https://www.szrcr.cz/images/dokumenty/spr%C3%A1vci-AIS/Podminky-pro-pripojeni-agendovych-informacnich-systemu-do-ISZR-verze-2.2-230329.pdf>
6. Dlubalová, K. Nárůst uživatelů eGovernmentu. Lidé se státem stále více komunikují elektronicky [online]. *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 17. 3. 2023]. <https://www.mvcr.cz/clanek/narust-uzivatelu-egovernmentu-lide-se-statem-stale-vice-komunikuji-elektronicky.aspx>
7. Evropská komise. Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2022 [online]. *Index digitální ekonomiky a společnosti (DESI) 2022*. 28. 6. 2022 [cit. 17. 10. 2023]. <https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/88743>

8. Horzinková, E., Fiala, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část*. Praha: Leges, 2019.
9. Hospodářská komora ČR. Obíhat úřady musí data, ne podnikatelé. HK ČR chválí jednotné měsíční hlášení [online]. *BusinessInfo.cz* [cit. 19. 10. 2023]. <https://www.businessinfo.cz/clanky/obihat-urady-musi-data-ne-podnikatele-hk-cr-chvali-jednotne-mesicni-hlaseni/>
10. Lidinský, V. *eGovernment bezpečně*. Praha: Grada, 2008.
11. Mates, P., Smejkal, V. *E-government v České republice: právní a technologické aspekty*. Praha: Leges.
12. Mates, P., Smejkal, V. *E-government v českém právu*. Praha: Linde, 2006.
13. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Informační koncepce MPSV pro období 2023-2027 [online]. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*. https://www.mpsv.cz/documents/20142/975242/Informa%C4%8Dn%C3%AD_koncepce_MPSV+pro+obdob%C3%AD+2023-2027.pdf/14ba7c28-ccea-0f3c-8cd5-1b363c9c5973
14. Ministerstvo vnitra. RPP kompendium nový AIS [online]. *RPP kompendium nový AIS* [cit. 20. 9. 2023]. <https://www.mvcr.cz/soubor/rpp-kompendium-a-is-novy-2021-05-22a-pdf.aspx>
15. Nehasil, J. Velké problémy neznámého portálu [online]. *Lupa.cz*. 25. 3. 2005 [cit. 23. 3. 2023]. <https://www.lupa.cz/clanky/velke-problemy-neznameho-portalu/>
16. Nejvyšší kontrolní úřad. Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 21/28 [online]. *Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 21/28 – Elektronizace v resortu Ministerstva spravedlnosti* [cit. 11. 10. 2023]. <https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k21028.pdf>
17. Nejvyšší kontrolní úřad. Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 22/20 [online]. *Kontrolní závěr z kontrolní akce NKÚ č. 22/20 – Peněžní prostředky vynakládané na realizaci vybraných cílů*

- Národní strategie elektronického zdravotnictví* [cit. 11. 10. 2023].
<https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/k22020.pdf>
18. Novák, P. Ministerstvo vnitra představilo Klaudii, nový symbol eGovernmentu [online]. *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 17. 5. 2023]. <https://www.mvcr.cz/clanek/ministerstvo-vnitra-predstavilo-klaudii-novy-symbol-egovernmentu.aspx>
 19. Peterka, J. Jak vypadá a jak funguje nový Online finanční úřad? [online]. *Lupa.cz* [cit. 19. 10. 2023].
<https://www.lupa.cz/clanky/jak-vypada-a-jak-funguje-novy-online-financni-urad/>
 20. Průcha, P. *Místní správa*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. Edice Učebnice Právnické fakulty MU.
 21. Průcha, P. *Správní právo: obecná část*. Brno: Doplněk, 2012.
 22. Rukovanský, I., Sečka, P., Gosiorovský, I. *Informatizace veřejné správy*. Strážnice: Veřejnoprávní vzdělávací institut, 2018.
 23. Saitzová, H. Poslanecká sněmovna schválila zrušení obsoletních právních předpisů [online]. *Advokátní deník*. 5. 6. 2023 [cit. 19. 10. 2023]. <https://advokatnidenik.cz/2023/06/05/poslanecka-snemovna-schvalila-zruseni-obsoletnich-pravnich-predpisu/>
 24. Sdružení tajemníků městských a obecních úřadů ČR. Stanovisko k možnosti obcí využívat základní registr obyvatel [online]. *Stanovisko k možnosti obcí využívat základní registr obyvatel* [cit. 30. 9. 2023]. http://m.tajemnici.cz/assets/File.ashx?id_org=200006&id_dokumenty=3444
 25. Špaček, D. *eGovernment: cíle, trendy a přístupy k jeho hodnocení*. C.H. Beck, 2012. Beckova edice ekonomie.
 26. Štědroň, B. *Úvod do eGovernmentu v České republice: právní a technický průvodce*. Praha: Úřad vlády České republiky, 2007.
 27. Tégl, P. Některé aspekty úpravy veřejných seznamů [online]. *Právní prostor*. 25. 8. 2014 [cit. 20. 10. 2023]. <https://www.pravni-prostor.cz/clanky/rekodifikace/nektere-aspekty-upravy-ve-rejnych-seznamu>

28. Ťopek, M. Obíhat úřady budou data, ne podnikatelé. Ministerstva slibují, že je zbaví desítek formulářů [online]. *Hospodářské noviny*. 18. 9. 2023 [cit. 19. 10. 2023]. <https://hn.cz/c1-67244120-obihat-urady-budou-data-ne-podnikatele-ministerstva-slibuji-ze-je-zbavi-desitek-formularu>
29. Trnka, L. Identita občana v roce 2022: souhrnné vybrané statistiky [online]. *Národní agentura pro komunikační a informační technologie*. 21. 2. 2023 [cit. 19. 10. 2023]. <https://nakit.cz/identita-obcana-v-roce-2022-souhrnne-vybrane-statistiky/>
30. Tuláček, M. *Elektronizace správy daní: právní aspekty*. Praha: Leges, 2020.
31. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže. Č.j.: ÚOHS-19826/2023/500 [online]. *ÚOHS-S0162/2023/VZ* [cit. 12. 10. 2023]. <https://www.uohs.cz/cs/verejne-zakazky/sbirky-rozhodnuti/detail-19161.html>
32. Vitnerová, M. eGovernment má za sebou úspěšný rok. *Veřejná správa*. roč. 2022, č. 2, s. 30–31.
33. Zajíček, Z. et al. *Zákon o právu na digitální služby*. Praha: C. H. Beck, 2021.
34. Aplikace Tečka bude mít nové využití. Resort z ní chce vytvořit elektronický průkaz pacienta [online]. *ČT24*. 15. 11. 2022 [cit. 19. 5. 2023]. <https://ct24.ceskatelevize.cz/donaci/3543697-aplikace-tecka-bude-mit-nove-vyuziti-resort-z-ni-chce-vytvorit-elektronicky-prukaz>
35. Data Act – Questions and Answers [online]. *European Commission* [cit. 22. 10. 2023]. https://ec.europa.eu/commission/press-corner/detail/en/qanda_22_1114
36. Datové zprávy až do 1 GB a nové formáty příloh (ZIP a ASiC) od roku 2023 [online]. *Datové schránky* [cit. 31. 7. 2023]. <https://info.mojedatovaschranka.cz/info/cs/1061.html>
37. Editorské agendové informační systémy [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 20. 10. 2023]. https://archi.gov.cz/nap:editorske_ais

38. Editori [online]. *Český statistický úřad* [cit. 20. 10. 2023]. <https://www.czso.cz/csu/czso/editori-ros>
39. eDoklady se posunuly do další fáze, od nového roku můžete mít občanku v mobilu [online]. *Digitální a informační agentura* [cit. 13. 9. 2023]. https://www.dia.gov.cz/wp-content/uploads/2023/09/TZ_eDoklady_schvaleny_vladou.pdf
40. eGON [online]. *Ministerstvo vnitra České republiky* [cit. 21. 10. 2023]. <https://www.mvcr.cz/clanek/egon-66.aspx>
41. Elektronické přeshraniční zdravotní služby [online]. *Evropská komise*. 27. 9. 2023 [cit. 22. 10. 2023]. https://health.ec.europa.eu/ehealth-digital-health-and-care/electronic-cross-border-health-services_cs
42. Elektronický systém tvorby právních předpisů čeká postupné spouštění. *Advokátní deník*. 2023. <https://advokatnidenik.cz/2023/09/27/elektronicky-system-tvorby-pravnich-predpisu-ceka-postupne-spousteni/>
43. European strategy for data: Data Governance Act becomes applicable [online]. *European Commission*. 25. 9. 2023 [cit. 21. 10. 2023]. <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/european-strategy-data-data-governance-act-becomes-applicable>
44. Formulářový agendový informační systém [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 29. 9. 2023]. <https://archi.gov.cz/nap:fais>
45. Informace o RÚIAN [online]. *Český úřad zeměměřický a katastrální* [cit. 31. 8. 2023]. <https://www.cuzk.cz/ruian/RUIAN/Informace-o-RUIAN.aspx>
46. Informační koncepce ČR [online]. *Digitální Česko* [cit. 22. 10. 2023]. https://digitalnicesko.gov.cz/media/files/2_Informa%C4%8Dn%C3%AD_koncepce_%C4%8Cesk%C3%A9_republiky_LlO9217.pdf
47. Informační systém základních registrů [online]. *Digitální a informační agentura* [cit. 20. 10. 2023]. <https://dev.dia.gov.cz/zakladni-registry/informacni-system-zakladnich-registru/>

48. Komunikační infrastruktura veřejné správy [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 21. 10. 2023]. https://archi.gov.cz/nap:komunikacni_infrastruktura_veřejne_spravy
49. Kybernetické incidenty pohledem NÚKIB - květen 2023 [online]. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [cit. 20. 6. 2023]. <https://www.nukib.cz/cs/infoservis/aktuality/1968-kyberneticke-incidenty-pohledem-nukib-kveten-2023/>
50. Kybernetické incidenty pohledem NÚKIB za červen 2023 [online]. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [cit. 13. 7. 2023]. <https://nukib.cz/cs/infoservis/aktuality/1980-kyberneticke-incidenty-pohledem-nukib-za-cerven-2023/>
51. Kybernetické incidenty pohledem NÚKIB za srpen 2023 [online]. *Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost* [cit. 8. 9. 2023]. <https://nukib.cz/cs/infoservis/aktuality/2006-vydali-jsme-prehled-kybernetickych-incidentu-pohledem-nukib-za-srpen-2023/>
52. Milník pro eGovernment v Česku, tzv. zákon DEPO nabývá účinnosti [online]. *Advokátní deník*. 1. 2. 2022 [cit. 19. 10. 2023]. <https://advokatnidenik.cz/2022/02/01/milnik-pro-egovernment-v-cesku-nabyva-ucinnosti-tzv-zakon-depo/>
53. Návrhy NERV na snížení výdajů a zvýšení příjmů veřejných rozpočtů v ČR [online]. *Vláda České republiky* [cit. 19. 10. 2023]. <https://www.mvcr.cz/clanek/narust-uzivatelu-egovernmentu-lide-se-statem-stale-vice-komunikuji-elektronicky.aspx>
54. Odklad nasazení velkoobjemových datových zpráv, formátů ZIP a ASiC [online]. [cit. 31. 7. 2023]. <https://info.czebox.cz/info/cs/2006.html>
55. Priority digitalizace [online]. *Deník veřejné správy* [cit. 19. 10. 2023]. <https://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6827813>
56. Provozní řád Informační systém základních registrů [online]. *Digitální a informační agentura* [cit. 20. 9. 2023]. https://www.szrcr.cz/images/dokumenty/dulezite/MET025--2023_Provozni%CC%81r%CC%8Ca%CC%81d_ISZR.pdf

57. Příručka pro správce AIS, resp. SSVÚ – Připojení k základním registrům [online]. *Digitální a informační agentura* [cit. 20. 9. 2023]. [https://www.szrcr.cz/images/Pri-rucka_pro_spravce AIS 230331.pdf](https://www.szrcr.cz/images/Pri-rucka_pro_spravce_AIS_230331.pdf)
58. Referenční údaje [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 23. 9. 2023]. [https://archi.gov.cz/nap:referencni udaje](https://archi.gov.cz/nap:referencni_udaje)
59. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Akční plán EU pro „eGovernment“ na období 2016–2020, Urychlování digitální transformace veřejné správy [online]. *EUR-Lex*. 19. 4. 2016 [cit. 13. 9. 2023]. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A52016DC0179>
60. Sdělení Komise Radě, Evropskému parlamentu, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 26. září 2003 [online]. *EUR-Lex* [cit. 30. 9. 2023]. <https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/summary/egovernment.html>
61. Slovník pojmů eGovernmentu [online]. *Architektura eGovernmentu ČR* [cit. 19. 10. 2023]. [https://archi.gov.cz/slovník egov](https://archi.gov.cz/slovník_egov)
62. Statistics for vdp.cuzk.cz [online]. *Veřejný dálkový přístup k datům RÚIAN* [cit. 17. 9. 2023]. <http://services.cuzk.cz/statistiky/vdp.asp>
63. Údaje o jednotlivcích nebudou v seznamu datových schránek, schválila to PS. *Advokátní deník*. 2023. <https://advokatnidenik.cz/2023/09/15/udaje-o-jednotlivcich-nebudou-v-seznamu-datovych-schranek-schvalila-to-ps/>
64. Úřad Žďáru nad Sázavou byl po útoku hackerů zavřený pro veřejnost dva dny [online]. *Seznam Zprávy* [cit. 10. 10. 2023]. <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/regiony-zpravy-vyso-cina-kraj-urad-zdaru-nad-sazavou-byl-po-utoku-hackeru-zavreny-pro-verejnost-dva-dny-199999>
65. Vláda dala zelenou záměru zákona o správě dat veřejného sektoru. Migrace státních úřadů na jednotnou doménu gov.cz se rozbíhá. [online]. *Digitální Česko* [cit. 19. 10. 2023]. <https://digitalnicesko.gov.cz/aktuality/vlada-dala-zelenou-zameru-zakona-o-sprave-dat-vere/>

Příloha A Dotazník pro obce

1. Název obce
2. Kategorie obce
3. Využíváte při výkonu své samosprávy systémy, které lze považovat za agendové informační systémy¹⁸² ve smyslu zákona o základní registrech?
4. Pokud takové informační systémy ve Vaší samosprávě využíváte, v jakých oblastech samosprávy?
5. Využíváte ve Vaší obci při samosprávné působnosti obce, informační systém, ve kterém jsou vedeny údaje o občanech, případně do kterého občané své zadávají údaje?
6. V případě, že využíváte více takových systémů, jsou mezi sebou navzájem propojené – propisují se data z jednoho do dalšího?
7. Pokud takové systémy nepoužíváte, z jakého důvodu?
8. Spatřujete v aktuální právní úpravě překážky, které Vám znesnadňují výkon samosprávy v souvislosti s přístupem do základních registrů? Jak hodnotíte adekvátnost a efektivitu současné právní úpravy týkající se přístupu do základních registrů?
9. Uvítali byste legislativní změny v této oblasti, případně jaké?
10. Na konec Vás poprosím o zanechání kontaktu na osobu, která dotazník vyplňovala, pro případné doplňující otázky.

¹⁸² agendovým informačním systémem se rozumí informační systém veřejné správy, který slouží k výkonu agendy, využívání elektronických formulářů nebo elektronické identifikaci; agendou se rozumí ucelená oblast působení orgánu veřejné moci nebo ucelená oblast působení soukromoprávního uživatele údajů (§ 2 g) zákona č. 111/2009 Sb., zákon o základních registrech

Příloha B Seznam obcí

Níže uvedená tabulka uvádí seznam obcí, které byly při zpracovávání diplomové práce osloveny. Obce, které jsou uvedeny tučně, dotazník vyplnily. Údaj o počtu obyvatel je aktuální k 1. lednu 2023 podle údajů Českého statistického úřadu.

Tab. 3 Seznam obcí

Obec	Kraj	Počet obyvatel¹⁸³
Bor	Plzeňský kraj	5 191
Brušperk	Moravskoslezský	4 144
Březová nad Svitavou	Pardubický kraj	1 619
Česká Kamenice	Ústecký kraj	5 103
Dubá	Liberecký kraj	1 682
Františkovy Lázně	Karlovarský kraj	5 707
Havířov	Moravskoslezský kraj	70 245
Horní Benešov	Moravskoslezský kraj	2 253
Hradec nad Moravicí	Moravskoslezský kraj	5 490
Hulín	Zlínský kraj	6 524
Cheb	Karlovarský kraj	31 954
Chýnov	Jihočeský kraj	2 536
Jevíčko	Pardubický kraj	2 859
Klatovy	Plzeňský kraj	22 496
Klimkovice	Moravskoslezský kraj	4 516
Kojetín	Olomoucký kraj	5 844
Kroměříž	Zlínský kraj	28 185
Letovice	Jihomoravský kraj	6 967
Loket	Karlovarský kraj	3 075
Luže	Pardubický kraj	2 613
Mělník	Středočeský kraj	20 202
Milovice	Středočeský kraj	13 634
Most	Ústecký kraj	63 856

¹⁸³ Český statistický úřad. Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2023 [online]. *Počet obyvatel v obcích České republiky k 1. 1. 2023* [cit. 30. 9. 2023]. <https://www.czso.cz/documents/10180/191186757/1300722303.pdf/58801e7b-4f05-4470-908c-7295691d4dd2?version=1.3>

SEZNAM OBCÍ

Náchod	Královeshradecký kraj	19 936
Opava	Moravskoslezský kraj	55 512
Police nad Metují	Královeshradecký kraj	4 084
Praha	Praha	1 357 326
Přerov	Olomoucký kraj	41 634
Přibyslav	kraj Vysočina	4 004
Rájec-Jestřebí	Jihomoravský kraj	3 725
Soběslav	Jihočeský kraj	6 966
Svitavy	Pardubický kraj	16 186
Tanvald	Liberecký kraj	6 070
Velká nad Veličkou	Jihomoravský kraj	2 823
Vysoké Veselí	Královeshradecký kraj	872
Vyškov	Jihomoravský kraj	20 426
Zubří	Zlínský kraj	5 532
Žďár nad Sázavou	kraj Vysočina	20 519

Příloha C Přehled odpovědí

Tab. 4 Přehled získaných odpovědí

	2	3	4	5	6	7	8	9	DO
1	O	Ano	Správa místních poplatků	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		
2	OPOÚ	Ano	Správa odpadů, spisová služba, správa obecního majetku	Ano	Ne		Dostačující a adekvátní		
3	OPOÚ	Ano	Správa místních poplatků, správa odpadů, rozvoj města	Ano	Částečně		Nevím		
4	ORP	Ano	Správa odpadů, doprava a parkování, činnost městské policie	Ano	Ano		Nevím	Sjednocení všech registrů	
5	ORP	Ano	Správa obecního majetku, investice, správa odpadů, správa místních poplatků	Ano	Částečně		Dostačují, ale zpřísnění v souvislosti s GDPR.	Smysluplné propojení, změna v GDPR	

SEZNAM OBCÍ

	2	3	4	5	6	7	8	9	D0
6	0	Ano	Správa místních poplatků	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		
7	OPOÚ	Ne				Nepotřebujeme	Nevím		
8	ORP	Ano	Správa odpadů, správa místních poplatků, správa obecního majetku, spisová služba, doprava a parkování, činnost městské policie, životní prostředí, rozvoj města	Ano	Částečně		Dostačující a adekvátní		
9	OPOÚ	Ano	Správa místních poplatků, správa odpadů	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní	Každá změna může přinést vylepšení systémů	
10	ORP	Ne		Ano	Částečně	Nepotřebujeme	Nevím		Informační systémy
11	ORP	Ano	Doprava a parkování, správa místních poplatků, správa odpadů	Ano	Částečně		Dostačující a adekvátní		

PŘEHLED ODPOVĚDÍ

	2	3	4	5	6	7	8	9	D0
12	ORP	Ano	Životní prostředí, správa odpadů, sociální a občanské oblasti, životní prostředí	Ano	Částečně		Velké množství problémů, navzájem si odporující systémy, přílišná byrokracie, nízká provázanost ZR, finanční zátěž, nízká efektivita, neinformovanost.	Celé překopat, případně zrušit.	
13	OPOÚ	Ano	Spisová služba, správa místních poplatků	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		

SEZNAM OBCÍ

	2	3	4	5	6	7	8	9	D0
14	ORP	Ano	Životní prostředí, školství, doprava a parkování, činnost městské policie	Ano	Ano		Přílišná složitost, neustále probíhající pře registrace AIS, vyžadování nesmyslných informací	Zjednodušení systému	
15	ORP	Ano	Vodní hospodářství, správa odpadů, ochrana přírody, správa místních poplatků, školství	Ano	Ano		Nejednotnost systému	Nový jednotný systém pro celou veřejnou správu vzájemně propojený	
16	ORP	Ne				Složitost	Složitost	snadnější přístup k základním registrům pro výkon přenesené působnosti vykonávané na obcích s rozšířenou působností	

PŘEHLED ODPOVĚDÍ

	2	3	4	5	6	7	8	9	D0
17	OPOÚ	Ano	Školství	Ano	Ano		Dostačují, ale ISZR nadbytečně ro- bustní	asi ani ne, už jsme si zvykli na systém tak, jak je postaven	
18	OPOÚ	Ano	Správa místních poplatků	Ano	Ne		Složitost, GDPR	Zjednodušení systému, změna v ochraně údajů	
19	ORP	Ano	Spisová služba	Ano	Ano		Nákladnost, složitost	Zjednodušení systému (hlášení do systému, agendy a činnostní role)	
20	ORP	Ano	Sociální a občanské aktivity, správa odpadů, školství	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		
21	0	Ano	Investice a rozvoj, životní prostředí	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		
22	OPOÚ	Ne					Dostačující a adekvátní		
23	OPOÚ	Ano	Spisová služba, doprava a parkování	Ano	Ano		Nízká informovanost o změnách	Větší informovanost a spolupráci	

SEZNAM OBCÍ

	2	3	4	5	6	7	8	9	D0
24	0	Ano	Správa odpadů	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		
25	0	Ne				Nepotřebujeme	Složitost systému	Zjednodušení systému	
26	ORP	Ano	Správa odpadů	Ano	Ne		Dostačující a adekvátní	Rozšíření údajů v registru obyvatel, propojenost systémů	
26	OPOÚ	Ano	Doprava a parkování, správa místních poplatků	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní	Zjednodušení systému	
27	ORP	Ne		Ano	Ano		Nevím	Nevím	Spisové služby, běžné kancelářské programy sady MS Office, informační systémy

PŘEHLED ODPOVĚDÍ

	2	3	4	5	6	7	8	9	D0
29	ORP	Ano	Spisová služba, Správa místních poplatků, správa odpadů, činnost městské policie, životní prostředí	Ano	Ne		Adekvátní, obavy z existencí jiných vnitřní databáze, které si vedou jednotlivé úřady		
30	0	Ne		Ano	Ne	Složitost, nedostatečná legislativní opora	Složitost, nedostatečnost ve smyslu možnosti ověřování údajů pro agendy samosprávy.	Např. možnost sdílení údajů o osobách při vzniku dluhů v samosprávě.	Formulářová řešení v Portálu občana, ISDS
31	0	Ano	Správa místních poplatků, správa odpadů	Ano	Ano		Dostačující a adekvátní		
32	0	Ne				Využíváme Portál občana	Dostačující a adekvátní		
33	0	Ne				Nepotřebujeme	Složitost systému	Zjednodušení systému	